

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

Bakalářská práce

2024

Mgr. Adam Císařovský

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

**Analytický pohled na bi-regionální integraci mezi
Evropskou unií a vybranými integračními uskupeními
Latinské Ameriky**

Bakalářská práce

Autor práce: Mgr. Adam Císařovský

Studijní program: Politologie a Mezinárodní vztahy

Vedoucí práce: PhDr. Malvína Krasuz Hladká, Ph.D.

Rok obhajoby: 2024

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 3. 1. 2024

Mgr. Adam Císařovský

Bibliografický záznam

CÍSAŘOVSKÝ, Adam. *Analytický pohled na bi-regionální integraci mezi Evropskou unií a vybranými integračními uskupeními Latinské Ameriky*. Praha, 2024. 48 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra politologie. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Malvína Krausz Hladká, Ph.D.

Rozsah práce: 76 483 znaků

Abstrakt

Bakalářská práce na téma *Analytický pohled na bi-regionální integraci mezi Evropskou unií a vybranými integračními uskupeními Latinské Ameriky* představuje k datu zpracování aktuální analýzu partikulárních forem bi-regionální spolupráce mezi Evropskou unií a dvěma vybranými integračními uskupeními – tj. CELAC a MERCOSUR. V rámci bakalářské práce jsou popsány předměty činnosti, a institucionální možnosti jednotlivých vybraných organizací Latinské Ameriky, a následně je popsán dosavadní průběh jednání mezi těmito uskupeními a Evropskou unií. Přestože se práce dílčím způsobem věnuje historickému shrnutí, zásadní přínos práce spočívá v možnosti zpracovat aktuální dění na ose EU – CELAC a EU – MERCOSUR v roce 2023. V případě vztahů na ose EU – CELAC jsou zkoumány výsledky bi-regionálního summitu konaného v Bruselu v roce 2023, na ose EU-MERCOSUR je pak zkoumáno, v jaké fázi je vyjednávání o zóně volného obchodu mezi Evropskou unií a zeměmi MERCOSUR. Výše uvedená problematika je zasazena do teoretického rámce regionalismu a multilateralismu. Bakalářská práce využívá primárně metodu deskriptivní, kritické a kvalitativní analýzy. Výsledky práce spočívají v pochopení rolí jednotlivých vybraných latinskoamerických integračních uskupení v rámci vztahů s Evropskou unií.

Abstract

The Bachelor's thesis on *Analytical Perspective on Bi-Regional Integration between the European Union and Selected Integration Organizations in Latin America* presents an up-to-date analysis of partial forms of bi-regional cooperation between the European Union and two selected integration groupings - i.e CELAC and MERCOSUR. The thesis describes the objects of activity and the institutional possibilities of each of the selected Latin American organisations, and then describes the course of negotiations between these organizations and the European Union to date. Although the thesis is partly devoted to a historical summary, the main contribution of the thesis lies in the possibility to elaborate the current developments on the EU-CELAC and EU-MERCOSUR axis in the year 2023. In the case of EU-CELAC relations, the results of the bi-regional summit held in Brussels in 2023 are

examined, while on the EU-MERCOSUR axis, the stage of negotiations on a free trade area between the European Union and MERCOSUR countries is examined. The above issues are set within the theoretical framework of regionalism and multilateralism. The bachelor thesis primarily uses the method of descriptive, critical and qualitative analysis. The results of the thesis consist in understanding the roles of the different Latin American integration groupings selected herein on relations with the European Union.

Klíčová slova

Evropská unie, CELAC, MERCOSUR, regionální integrace, regionalismus, multilateralismus

Keywords

European Union, CELAC, MERCOSUR, regional integration, regionalism, multilateralism

Title/název práce

An analytical perspective on bi-regional integration between the European Union and selected Latin American integration groups

Poděkování

Na tomto místě vřele děkuji paní PhDr. Malvíně Krausz Hladké, Ph.D. za její vstřícný, vřelý a vždy pozitivní přístup při zpracování této bakalářské práce, za její odborné vedení a motivaci k jejímu dokončení.

Obsah

Úvod	8
1. Konceptualizace a teoretická východiska práce	11
1.1 Východiska regionalismu a multilateralismu	11
1.1.1 Regionalismus	11
1.1.2 Multilateralismus	13
1.2 Východiska konceptů mezinárodních organizací a mezinárodní ekonomické integrace.....	14
1.2.1 Mezinárodní organizace – definice a koncepty	15
1.2.2 Stupně mezinárodní ekonomické integrace	16
2. Vybraná integrační uskupení CELAC a MEROCSUR a Evropská unie v inter-regionálních vztazích.....	18
2.1 Společenství latinskoamerických a karibských států (CELAC).....	18
2.2. Společný trh jihu (MERCOSUR).....	21
2.3 Evropská unie v inter-regionálních vztazích	23
3. Vývoj a podoba inter-regionální spolupráce mezi Evropskou unií, MERCOSUR a CELAC	25
3.1 Inter regionální spolupráce Evropské unie a MERCOSUR – vyjednávání o podobě dohody o zóně volného obchodu	25
3.1.1 Fáze jednání mezi lety 1996 – 1999	26
3.1.2 Fáze jednání mezi lety 1999–2004	27
3.1.3 Fáze jednání mezi lety 2005 – 2015	28
3.1.4 Fáze jednání mezi lety 2015 až doposud	28
3.1.4 Shrnutí současného stavu jednání o dohodě	31
3.2 Inter regionální spolupráce Evropské unie a CELAC – deklarace z let 2013 až 2023	

3.2.1 Deklarace ze Santiaga – 2013.....	33
3.2.1 Deklarace z Bruselu – 2015.....	35
3.2.1 Deklarace z Bruselu – 2023.....	36
Závěr.....	39
Summary.....	40
Použitá literatura.....	43
Teze bakalářské práce.....	47

Úvod

Tato bakalářská práce představuje primárně deskriptivní analýzu vztahů mezi Evropskou unií a zeměmi, případně mezinárodními organizacemi Latinské Ameriky. V konečném důsledku jsou tedy zkoumány partikulární formy bi-regionální spolupráce mezi mezinárodními organizacemi.

V první části bakalářské práce jsou deskriptivně popsána jednotlivá vybraná integrační sdružení působící v Latinské Americe, kdy primárním metodou je prostá deskriptivní analýza institucionální struktury. Současně je ve druhé části popsána elementární právní úprava společné zahraniční politiky Evropské unie. První dvě části následně slouží jako východisko pro analytickou část následujícími, ve které jsou zkoumány tendence a stupně integrace mezinárodních spoluprací mezi Evropskou unií a jednotlivými vybranými regionálními sdruženími, případně obdobnými subjekty působící v Latinské Americe. Vzhledem ke skutečnosti, že latinskoamerických regionálních sdružení je celá řada, je primární zájem věnován těm, se kterými Evropská unie navazuje relevantní integrační vztahy.

Pro účely zkoumání navazovaných bi-regionálních vztahů byly vybrány sdružení CELAC a MERCOSUR. Výběr je přitom veden zejména zájmem na zpracování aktuálního tématu. V rámci Latinské Ameriky působí celá řada integračních sdružení s různými kompetencemi, cíli, a mírou perspektivních vyhlídek. V roce 2023 nicméně došlo k poměrně zásadnímu vývoji spolupráce mezi EU a CELAC (kdy v roce 2023 proběhl po více než osmi letech společný summit těchto dvou organizací), a současně v roce 2023 došlo ke změnám v postojích jednotlivých stran na podobu dohody o zřízení zóny volného obchodu, která je přes 20 let vyjednávána na ose EU-MERCOSUR. Zpracování partikulárních vztahů mezi těmito, takto vybranými, integračními uskupeními Latinské Ameriky považuji za aktuální.

Deskriptivnímu popisu všech zúčastněných subjektů (tj. EU, CELAC, a MERCOSUR) předchází představení dvou zásadních teoretických konceptů, a to jednak regionalismu a multilateralismu, a jednak srovnání definic mezinárodních organizací a analýza jednotlivých stupňů mezinárodní integrace. Cílem těchto teoretických východisek ukotvení toho, zda v případě následně analyzované mezinárodních spolupráce jde o vztahy mezivládní, mezistátní, případně o vztahy mezi partikulárními sdruženími, nebo konečně o vztahy mezi dvěma mezinárodními organizacemi (zde jde především o zohlednění

skutečnosti, že CELAC narozdíl od dalších výše zmíněných nesplňuje obecně uznávanou definici mezinárodní organizace). Současně je pak na základě těchto teoretických východisek, jak tyto formy spolupráce reagují na jednotlivé lateralistické tendence.

Vzhledem k tomu, že subjektů mezinárodního práva v latinské Americe je samozřejmě vícero, je kladen primární důraz na ty subjekty, se kterými Evropská unie navazuje přímý a konkrétní kontakt – což je primárně CELAC a MERCOSUR.

Evropská unie přitom vystupuje ve vztahu k Latinské Americe v rámci mezinárodních vztahů a mezinárodní spolupráce relativně pasivně. Hmatatelné výsledky lze přitom fakticky pozorovat téměř výlučně na ose EU – CELAC, případně na osách dílčích dohod, které jsou zmíněny v této práci dále. V rámci této bakalářské práce je tato minimální role zkoumána taktéž s vědomím kdysi hegemonního postavení USA v Latinské Americe, které autoři v současnosti považují za překonané agresivní ekonomickou investiční politikou Číny v tomto regionu. Role Evropské unie v rámci snah v Latinské Americe je tedy zkoumána v kontextu postavení USA a Číny v regionu jako spíše komplementární.

Ve druhé, veskrze praktické části bakalářské práce je pak popisován vývoj vyjednávání po podobě dohody o zóně volného obchodu mezi EU a MERCOSUR, prvně v historickém kontextu dále až pak do roku 2019, kdy došlo ke shodě na dílčích aspektech dohody o zóně volného obchodu. Tato dohoda přitom do dnešního dne podepsána není, což je předmětem deskripce, a snahy nalezení dílčích důvodů. Zkoumán je především vývoj v roce 2023. Ve navazující praktické části je obdobně zkoumán vývoj vztahů a jednání mezi EU a CELAC, prvně v historickém kontextu a dále v rovině nadmíru aktuálních výsledků summitu EU-CELAC konaného v Bruselu v roce 2023.

V rámci bakalářské práce je mimo odborné literatury pracováno s řadou primárních zdrojů, zejména pak textů jednotlivých zakládacích úmluv mezinárodních organizací. V rámci případové části shrnující kooperaci mezi EU a CELAC jsou analyzovány jednotlivé deklarace, které jsou výsledkem jednotlivých meziorganizačních summitů. V tomto případě se přitom jedná o dílčí kvalitativní analýzu.

Jak lze vyčíst z výše formulovaného úvodu, v rámci práci se pokusím na základě celé řady podkladů analyzovat, a tedy jako výzkumné otázky zodpovědět, jaké jsou klíčové aspekty inter-regionální spolupráce mezi Evropskou unií a Latinskou Amerikou na ose vybraných integračních sdružení. Vzhledem k tomu, že spolupráce s Latinskou Amerikou je partikularizovaná do spolupráce na bilaterální úrovni s jednotlivými státy, a do formy postupně navazovaných spoluprací s jednotlivými integračními sdruženími, pokusím se v

rámci práce zodpovědět, v jaké fázi jsou jednání s jednotlivými integračními sdruženími – a to zejména s ohledem na aktuální a dynamický vývoj v roce 2023. Pro účely jednotlivých organizací, tj. CELAC a MERCOSUR je pak zkoumáno co konkrétně je předmětem jednání, a v jaké jsou tato jednání fázi, případně co těmto fázím předcházelo.

Cíle diplomové práce pak lze shrnout tak, že účelem je analyzovat, která z vybraných mezinárodních integračních organizací Latinské Ameriky hraje jakou roli, případně jakého partnera představuje pro Evropskou unii v rámci mezinárodních vztahů Latinské Ameriky a Evropské unie.

1. Konceptualizace a teoretická východiska práce

Dominantní zkoumanou tématikou předkládané bakalářské práce je smíšená studie spolupráce mezi integračními uskupeními MERCOSUR a CELAC (samostatně stojících) na straně jedné, a Evropské unie na straně druhé.

V rámci bakalářské práce jsou zaříděny jednak jednotlivé subjekty jako mezinárodní organizace, případně jsou analyzovány z hlediska formy spolupráce individuálně. Následně jsou pak formy spolupráce a mezinárodních vztahů posuzovány z hlediska teorií mezinárodních vztahů, zejména z pohledu teorie regionalismu a multilateralismu. V rámci této práce je přitom činen pokus o popis relativně komplexní dynamiky, a to vlivu latinskoamerického regionalismu na multilateralismus Latinské Ameriky a Evropské unie.

Hypotéza je přitom taková, že míra regionalismu v Latinské Americe významně ovlivňuje schopnost latinskoamerických států v rámci koordinace vlastních politik s Evropskou unií – to je přitom zkoumáno právě na příkladech MERCOSUR a CELAC.

1.1 Východiska regionalismu a multilateralismu

V rámci této části bakalářské práce představují některé partikulární koncepty teorie mezinárodních vztahů, které se dle mého názoru určitými způsoby projevují v následně analyzovaných případech forem spolupráce mezi Evropskou unií a zeměmi Latinské Ameriky. Ve všech případech se přitom jedná o základní tři integrační trendy pojetí pojetí mezinárodního (nejen) obchodu, tj. unilateralismus, multilateralismus a tzv. nový regionalismus (Ethier 1998, s. 1-2).

Teoretická hypotéza, která je ve vztahu k takovéto konceptualizaci zkoumána, je, v jakých formách se projevují prvky multilateralismu a regionalismu v jednotlivých zkoumaných případech.

1.1.1 Regionalismus

Regionalismus lze definovat jako ekonomickou integraci dvou a více států na základě formálních a konkrétních dohod mezi státy. V rámci regionalistického přístupu si spolupracující subjekty zajišťují oboustranně výhodné podmínky, v rámci, které jsou znevýhodněny subjekty, které nejsou součástí takové regionalistické ekonomické integrace

(Spaliara 2005, s. 4). Podstatné je, že regionalismus je třeba vnímat odděleně od pojmů regionálních uskupení v konkrétních oblastech (jako je typicky Evropská unie), neboť regionalistická preferenční ekonomická integrace může probíhat i napříč geografickými regiony (Spaliara 2005, s. 4) – což je ostatně předmětem zkoumání této diplomové práce v případě Evropské unie a mezinárodními organizacemi Latinské Ameriky.

Regionalismus v Latinské Americe prošel celkem třemi vlnami, které Quiliconi a Espinoza (2023, str. 17) definují jako tzv. „starý regionalismus“ v období od 50. do 80. letech 20. století ve vlně první, ve vlně druhé pak „nový nebo otevřený regionalismus“ v letech 90. a konečně třetí vlna integrace a regionalizace na začátku 21. století. První vlna je definována aktivní rolí jednotlivých států v rámci snah o industrializaci. Druhá vlna, tzv. nového regionalismu je založena na základní premise, že vytvoření sub-regionálních celků je zásadní pro zvýšení efektivity participace regionu Latinské Ameriky na globálním trhu. Právě nový regionalismus je přitom „spouštěčem“ (aniž bych tím předjímal existenci kauzality mezi teorií a popisovaným jevem) vzniku regionálních uskupení jako MERCOSUR nebo Andské společenství (CAN) (Quiliconi a Espinoza, 2023, str. 17-18). Třetí vlna regionalismu je pak charakterizována vznikem celé řady nových společenství, které se po roce 2000 soustředí spíše než na mezinárodní obchod na širší politickou a strategickou agendu (Quiliconi a Espinoza, 2023).

V rámci třetí vlny regionalismu, studované aktuálně politickou vědou přitom došlo v rámci MERCOSUR k posílení institucionálních struktur, k inkorporaci nových politických agend, včetně sociálních politik a ochrany lidských práv. V téže vlně pak dochází k ustanovení CELAC, který jakožto interregionální mechanismus má pomoci posílit koordinaci jednotlivých politik a snížit míru fragmentace těchto politik v rámci regionu Latinské Ameriky. CELAC přitom, narozdíl o MERCOSUR, nesleduje cíle ekonomické integrace, ale spíše koordinace politik pro intra a inter-regionální vztahy (Ayuso 2022, str. 3).

Problematickým jevem pro země Latinské Ameriky, který je do jisté míry popisován i v další části této je, že členské státy, a jednotlivé politicko-ekonomické zájmy jednotlivých organizací Latinské Ameriky se do jisté míry prolínají, resp. jsou řešeny v rámci těchto organizací bez vzájemné koordinace.

1.1.2 Multilateralismus

V rámci konceptu multilateralismu je primárním autorem koncepce relevantní pro dnešní politickou vědu Robert Keohane, v následné adaptaci této teorie Johnem Ruggiem, v obou případech z první poloviny devadesátých let dvacátého století.

Multilaterální vztahy jsou takové vztahy v rámci kterých skupina tří nebo více států koordinuje své národní politiky (Keohane 1990, str. 731). V rámci moderního pojetí multilateralismu lze dle de Wijka (2020, str. 17), vícestranné kooperace subjektů mezinárodního práva fakticky dosáhnout dvěma způsoby, a to „mezinárodně“¹, kdy si jednotlivé státy jako primární aktéři mezinárodních vztahů zachovávají svojí suverenitu, nebo „nadržárodně“², kdy jednotlivé státy přenechávají část svojí státní suverenity nadnárodním organizačním celkům (typicky mezinárodním organizacím) výměnou za dodatečnou prosperitu a stabilitu. Lze tedy shrnout že multilateralismus předpokládá určitou formu konsenzu o společném vedení některých politik – pro účely bazální definici pak prozatím lhostejnojakých. Multilateralismus je přitom zásadní pro kooperaci subjektů mezinárodních vztahů při zvládání a řešení čím dále komplexnějších problémů, které nelze, případně stěží lze řešit v rámci individuální, nekolektivních přístupů (Castiblanco 2022, str. 61).

Multilateralismus je třeba stavět do opozice k unilateralismu a bilateralismu, tedy snahám řešit individuální oblasti problémů v rámci samostatných politik jednotlivých aktérů mezinárodních vztahů, případně v rámci snahy řešit takové oblasti problémů v rámci dvoustranných mezinárodních vztahů. Typickým příkladem multilateralismu je ekonomická integrace v rámci světové obchodní organizace (WTO).

Definici multilateralismu lze vyhledat také v díle G. John Ikenberryho *Is American Multilateralism in Decline*. Podle něj multilateralismus představuje koordinaci tří nebo více států – podstatné je nicméně odlišení multilateralismu od jiných druhů mezistátních vztahů, a to celkem ve třech znacích. V první řadě lze multilateralismus postavit do kontrastu s prostými bilaterálními vztahy. Ve druhé řadě je multilateralismus definován konkrétní sadou odsouhlasených pravidel a principů – nejedená se tedy o nahodilá jednání, nebo prosté politické vztahy. Zatřetí pak platí, že v rámci multilateralismu jednotliví aktéři upozaděni v rámci svojí autonomie, a to s ohledem na existenci koordinačních pravidel (Ikenberry

¹ V původním anglickém znění tj. „international mode“

² V původním anglickém znění tj. „supranational mode“

2003, str. 533). Multilateralismus přitom může nabývat podoby systémové (*system*), nařizovací (*ordering*), nebo smluvní (*contractual*). Systémový se vyznačuje formální rovností subjektů, a je založen na spolupráci suverénních států. Nařizovací multilateralismus se vyznačuje tím, že sleduje základní principy světového řádu (zřejmě tedy i ekonomickou subjektivitu jednotlivých aktérů), a smluvní multilateralismus je charakterizován existencí individuálních dohod mezi jednotlivými aktéry – státy (Ikenberry 2003, str. 534-535).

Podstatu rozlišení jednotlivých druhů multilateralismu lze přitom ilustrovat taktéž na konkrétních příkladech. Méně závaznými příklady multilaterálních subjektů může být například APEC (Asijsko-Pacifické hospodářské společenství), formálnější vazby už vytváří například světová obchodní organizace, a naopak nejvyšší formu závaznosti mají vícestranné vztahy v rámci Evropské unie (Ikenberry 2003, 535).

1.2 Východiska konceptů mezinárodních organizací a mezinárodní ekonomické integrace

Pro účely efektivní analýzy vztahů mezi Evropskou unií na straně jedné a jednotlivými integračními uskupeními Latinské Ameriky na straně druhé považují za zásadní vymezit v rámci teoretických konceptů, zda jsou zkoumané subjekty mezinárodními organizacemi, případně v jaké formě, a v případně jakém stupni mezinárodní integrace tyto subjekty ve vztahu k Evropské unii jsou.

Toto je zásadní v kontextu celkových integračních procesů v Latinské Americe, které by mohly být fakticky předmětem samostatné bakalářské práce. C. Quiliconi a R. Espinoza (2023, str. 17-18) rozdělují moderní latinskoamerické integrační procesy na několik fází. První fáze, kterou nazývají „starým regionalismem“, probíhala mezi 50. a 80. lety minulého století, přičemž primárním cílem a výsledkem byla strategická industrializace pod vedením jednotlivých států. Druhá fáze, či vlna, chcete-li, kterou autoři nazývají jako nový či otevřený regionalismus začala v 90. letech minulého století. Otevřený regionalismus vedl zejména k ekonomické integraci, a k vytvoření konkrétních organizací, jako je MERCOSUR založený roku 1991 a Andské společenství národů, založené roku 1996 (Quiliconi a Espinoza 2023, str. 17-18).

Třetí vlnou, resp. fází byla dle C. Quiliconi a R. Espinozy (2023, str. 18) reakce na stagnaci intra-regionálního obchodu, zajišťovaného mimo jiné skrze výše citované organizace, který je dle nich obecně označován jako post-liberální nebo post-hegemonický regionalismus. Právě v této fázi dochází ke vzniku nových partikulárních iniciativ, jako je

Bolívarský svaz pro lid naší Ameriky (ALBA), vzniklý v roce 2004 prvotně dohodou Kuby a Venezuely o dodávkách ropy, dále též Unie jihoamerických národů vzniklá v roce 2008, a konečně též Společenství latinskoamerických a karibských států (CELAC).

Vzhledem ke skutečnosti, že všechny výše citované organizace, jak už tomu v případě latinskoamerické integrace do jisté míry bývá, do jisté míry překrývají, a míry integrace těchto jednotlivých organizací jsou odlišné, věnuji se v další části teoretickým východiskům, která umožní lépe klasifikovat tyto organizace pro účely další analýzy a umožní lepší pochopení jejich roli v regionu z pohledu Evropské unie.

1.2.1 Mezinárodní organizace – definice a koncepty

Definice mezinárodních organizací se liší napříč díly jednotlivých autorů toliko v drobných nuancích. Relativně široce přijímanou definicí mezinárodní organizace je tříprvková, a jejím autorem je C. Archer (2007, str. 33-34), kdy ten zastává názor, že mezinárodní organizace musí být tvořena formálními a déletrvajícími strukturálními vztahy, které jsou založeny na konsenzu dvou a více států, které jsou **členy** takové mezinárodní organizace. Jednotčím prvkem je pak společným zájem členských států. Tři základní prvky přitom definuje formou:

- i. Členství minimálně dvou států v organizaci;
- ii. Existence společného cíle a zájmu členských států;
- iii. Existence formální struktury dotčené organizace. (Archer 2007, str. 34).

M. Potočný mezinárodní organizaci definuje jako sdružení nejméně tří států vzniklé na základě smlouvy, s trvalou povahou vlastními orgány, usilující o naplnění společných cílů členských států mezinárodní organizace (dle Baňoucha a Fedorka, 2001 str. 16).

W. Hummer a M. Schweitzer pak definují mezinárodní organizaci jako organizaci založenou státy, které jsou členskými státy předány pravomoci v určité konkrétně vymezené oblasti pro záležitosti regulované konkrétní dohodou (dle Baňoucha a Fedorka, 2001 str. 16). Lze tedy konstatovat, že definice těchto autorů považuje za zásadní konsenzuální přenos části suverenity členských států a to formou přenosu pravomocí na základě konkrétní dohody členských států – typicky na základě mezinárodní smlouvy.

Ačkoliv se to může jevit samozřejmým, je podstatné konstatovat, že všechny výše citované definice pracují s pojmem států, resp. členských států, jakožto základních prvků mezinárodních organizací, od kterých jsou tyto dovozeny. Zde považuji za podstatné

poukázat na skutečnost, že státy nejsou jedinými subjekty mezinárodního práva veřejného – právní subjektivita mezinárodních organizací může být dle mého názoru odvozována taktéž od jiných subjektů mezinárodního práva veřejného.

S výše uvedeným argumentem do jisté míry pracuje taktéž definice podle D. Jílka, která v podstatných znacích odpovídá výše citované definici C. Archera s těmi rozdíly, že předpokládá explicitní vytvoření na základě mezinárodní smlouvy, a na rozdíl od C. Archera uvádí, že jde o „*sdržení států, případně jiných subjektů mezinárodního práva*“ (Baňouch a Fedorko, 2001 str. 16). S tímto zpřesněním definice je třeba dle mého názoru souhlasit. Jakkoliv je samozřejmě stát základním subjektem mezinárodních vztahů a mezinárodního práva, tradičně jsou za subjekty považovány taktéž mezinárodní organizace *per se*, a konečně též další partikulární subjekty mezinárodního práva – ve specifických případech například jednotlivci nebo zvláštní politické entity, které samozřejmě nesplňují definiční znaky státu, tak jak je vymezuje například článek jedna Montevidejské konvence z roku 1933.³

Na základě výše uvedeného lze tedy konstatovat, že definičními prvky mezinárodní organizace pro účely této práce je mnohost subjektů (a to buď členských států nebo jiných relevantních subjektů mezinárodního práva veřejného), existence formálních organizačních struktur a existence společných zájmů, přičemž dotčená mezinárodní organizace by měla sloužit k prosazování takto vytyčených zájmů.

Zatímco u vybraných zkoumaných subjektů zřejmě nebude sporu o právní povaze v rámci mezinárodních vztahů (zejm. u EU a MERCOSUR), jakožto mezinárodních organizací, zvláštní pozornost je třeba věnovat této otázce v případě CELAC, který představuje pro Evropskou unii zejména v 10. a 20. letech 20. století významné ekonomické fórum, byť je třeba zodpovědět, v jaké formě zde CELAC vystupuje.

1.2.2 Stupně mezinárodní ekonomické integrace

V rámci mezinárodní a ekonomické integrace, v intencích relevantních pro tuto bakalářskou práci, vycházím z tradiční uznávané koncepce makroekonomické integrace formou vzájemné konsolidace ekonomických strategických cílů, a to v následujících stupních:

³Convention on Rights and Duties of States adopted by the Seventh International Conference of American States z roku 1933

- i. Pásmo (zóna) volného obchodu,
- ii. Celní unie,
- iii. Společný (jednotný trh),
- iv. Hospodářská a měnová unie,
- v. Politická unie.

V rámci Latinské Ameriky se objevuje hned několik stupňů ekonomické integrace, a to v různých formách. Pro tyto účely jsou relevantní především MERCOSUR, který je typickým příkladem zóny volného obchodu (jakožto nejnižšího integračního stupně), případně mimo rozsah práce zmiňuji CARICOM (tvořený Belize, Guyanou ostrovními státy Karibiku a Surinamem), který je příkladem hospodářské unie (nikoliv tedy měnové).

Zatřídění jednotlivých vybraných regionálních integračních celků je předmětem následující kapitoly, kde současně dochází k deskriptivnímu popisu institucionálních struktur a podstaty CELAC a MERCOSUR.

Současně je v bakalářské práci zkoumáno, jaké formy integrace se případně projevují v rámci jednání mezi Evropskou unií a zeměmi v latinskoamerickém regionu. V otázce důvodů vedoucích k výběru těchto dvou uskupení pro účely této bakalářské práce odkazují k aktuálnosti tématu nastíněnému v úvodu.

2. Vybraná integrační uskupení CELAC a MEROCSUR a Evropská unie v inter-regionálních vztazích

V rámci předchozích kapitol byly definovány mezinárodní organizace a stupně ekonomické integrace. V rámci těchto je možné subsumovat jednotlivé sledované aktéry, přičemž v rámci této kapitoly dojde také k jejich bližšímu představení.

Proces mezinárodní společné integrace zemí Latinské Ameriky označují autoři za téměř stejně staré, jako dekolonizaci Latinské Ameriky samotnou. Předmětem této bakalářské práce, a tím méně mojí ambicí je důkladně popisovat tendence a kompletní integrační snahy a tendence v rámci integrace států Latinské Ameriky.

Pro účely této bakalářské práce považuji za zásadní zejména následující dvě regionální organizace, kdy především s těmito navazuje Evropská unie určité a konkrétní, dále zkoumané, mezinárodní vztahy. Pro tuto práci relevantními mezinárodními organizacemi jsou především:

- Společenství latinskoamerických a karibských států (CELAC);
- Společný trh Jihu (MERCOSUR).

V opačném gardu pak není například zkoumána Organizace amerických států (OAS), a to zejména pro její nikoliv exkluzivní působení v Latinské Americe – jedná se o organizaci, jejímiž členy jsou všechny nezávislé státy severní i jižní Ameriky. Shodně pak nejsou zkoumány ani další (byť dílčím způsobem dále zmiňované) organizace, se kterými Evropská unie konkrétní vztahy relevantní pro účely této bakalářské práce nenavazuje.

2.1 Společenství latinskoamerických a karibských států (CELAC)

Společenství latinskoamerických a karibských států bylo v počátku založeno na společné iniciativě Mexika a Brazílie, přičemž bylo založeno na společném Summitu tzv. Rio Group a Latin American and Caribbean Summit on Integration and Development (CALC), a to v únoru roku 2010. Pro účely této práce je podstatné, že CELAC, jakkoli je sdružením států, do jisté míry problematicky naplňuje definiční znaky mezinárodní organizace, případně nenaplňuje žádný z nomenklaturních stupňů ekonomické integrace. Je

tomu tak zejména proto, že z „klasických“ definičních znaků mezinárodní organizace v případě CELAC zcela absentuje trvalý kolektivní orgán, který by byl schopen vyjádřit společnou vůli zúčastněných států, a který by byl schopen vyjadřovat právně relevantní mezinárodněprávní vůli CELAC navenek (Segovia 2013, str. 101).

CELAC sestává celkem ze 33 států. V tomto je třeba jeho roli vnímat jako zcela unikátní, zejména ve srovnání s organizacemi, resp. politickými a integračními celky, které CELAC předcházely. V kontextu první kapitoly je nicméně míra organizovanosti a celkové integrace, zejména ve srovnání s evropským protějškem velice nízký. V současnosti je možné CELAC vnímat jako primární strukturu pro politicko-ekonomickou spolupráci latinskoamerického regionu se zeměmi Evropské unie a potažmo Čínou, jak bude pojednáno dále.

Naopak jednoznačně splněn je znak relativní trvalosti a vnitřní strukturovanosti. V rámci odborné literatury byl CELAC analyzován mimo jiné právě v kontextu nízké míry institucionalizace. Bernal-Meza (2013, str. 15-17) shrnul strukturu uskupení CELAC tak, že orgány jsou tvořeny:

- a. „*Cumbre de Jefas y Jefes de Estado y de Gobierno*“ tedy summity hlavy států a předsedů vlád členských států;
- b. „*Reunión de Ministras y Ministros de Relaciones Exteriores*“ tedy zasedáními ministrů zahraničních věcí;
- c. tzv. „*presidencia pro tempore*“ tedy současným předsednictvím organizace;
- d. „*Reunión de Coordinadores Nacionales*“, tedy zasedání národních koordinátorů;
- e. „*Reuniones especializadas*“ specializovaná a *ad hoc* zasedání; a
- f. tzv. Troika, která se stěává ze státu, který vykonává předsednictví „*pro tempore*“, stát který předsednictví „*pro tempore*“ vykonával v předchozím období a jeden členský stát CARICOM zastoupený jeho předsedou „*pro tempore*“.

Žádný z výše citovaných orgánů, jakkoliv jsou institucionalizovány, není nadán kompetencí zavazovat organizaci navenek v pro tuto práci relevantních vztazích.

V kontextu výše uvedeného lze tedy konstatovat, že CELAC vykazuje znaky mezinárodní organizace (zejména počet členů převyšující tři), existenci společného cíle – tj. rozvoj regionální spolupráce členských států a určitou míru strukturovaných mechanismů,

kteřé jsou zásadní pro vyjádření vůle navenek. Obecně je nicméně považován za mezivládní fórum pro rozvoj a spolupráci, přičemž jde zejména o soubor politických mechanismů⁴, než konkrétně strukturovanou organizaci.

Ostatně v tomto ohledu je podstatná taktéž Deklarace z Caracasu (tj. zakládající listina CELAC) ze 3. prosince 2011, která ve čl. 31 ve volném překladu uvádí, že se představitelé jednotlivých zakládajících států zavazují: „*Zprovoznit CELAC jako mechanismus pro reprezentativní zastoupení mechanismus pro politickou koordinaci, spolupráci a Latinské Ameriky a Karibiku a karibských států a jako společný prostor, který zaručuje jednotu a jednotu a integraci našeho regionu*“⁵

Z Deklarace z Caracasu, konkrétně pak jejího článku 35. je možné konkrétně seznat zásadní integrační kapitoly a témata, kterým se CELAC mýnil od počátku věnovat, kdy se jedná o oblasti sociální, environmentální, energetické hospodářské kulturní a jiné, přičemž toho času konkrétní cíle stanovoval tzv. Plan de Acción de Caracas 2012.⁶

Vzhledem k tomu, že Deklarace z Caracasu má po věcné stránce zejména proklamační charakter, po věcné stránce je k posouzení jednotlivých kompetencí jednotlivých orgánů podstatný dokument „*Estatuto de Procedimientos de la CELAC*“, ⁷který představuje procesní a základní institucionální předpis CELAC, a který je zároveň nedílnou součástí Deklarace z Caracasu, jakožto zakládajícího dokumentu CELAC.

Pro účely této diplomové práce je zásadní zejména nejvyšší orgán, tj. *Cumbre de Jefes y Jefes de Estado y de Gobierno*. Ten má totiž v souladu s Estatuto de Procedimientos de la CELAC za úkol přijímání politických směrnic a strategií pro vztahy se třetími státy, mezivládními organizacemi, mezinárodními organizacemi, nebo jakýmikoliv mezinárodními fóry. Pro účely zásadních rozhodnutí na poli mezinárodních vztahů EU – CELAC tedy zajišťuje nejvyšší orgán zásadní roli, byť jde zejména o otázky politické konvergence, nežli politického vedení s mandátem k uzavírání mezinárodních dohod, jaké můžeme sledovat například v případě Rady EU.

⁴ Zejména v tomto ohledu je problematické splnění definice mezinárodní organizace podle C. Archera (viz kapitola výše)

⁵ K tomu srov. *Declaración de Caracas “En el Bicentenario de la Lucha por la Independencia Hacia el Camino de Nuestros Libertadores”*

⁶ *Ib idem*

⁷ K tomu srov. *Procedimientos para el Funcionamiento Orgánico de la CELAC*

Reunión de Ministras y Ministros de Relaciones Exteriores připravuje dle Estatuto de Procedimientos de la CELAC za úkol koordinaci společných postojů členských zemí na mnohostranných fórech, mezinárodních politických a vyjednávacích fórech, a to s primárním cílem prosazování jednotné latinskoamerické zahraniční politiky.

Ostatní orgány jsou v ohledu zahraniční politiky vůči třetím subjektům v postavení administrativních orgánů, které jsou zodpovědné za provádění pokynů a cílů vytyčených nejvyšším orgánem a zasedáním ministrů zahraničních věcí.

Pro další uchopení rolí jednotlivých organizací, tj. CELAC a MERCOSUR v rámci vztahů s Evropskou unií je mimo jiné zásadní definovat problematiku, které mohou být předmětem vzájemných vztahů – to je činěno zejména v praktické části věnující se jednotlivými deklaracím EU-CELAC z let 2013 – 2023.

V otázkách konkrétních politik řešených na ose EU -CELAC odkazují na kapitulu 3.2 této bakalářské práce dále. Obecně jde o širokou paletu politických témat od lidských práv po otázky ochrany životního prostředí a klimatické změny. Z recentních politik, kterým se CELAC věnuje, jsou konvergentní programy v oblasti ochrany veřejného zdraví, a to konkrétně v reakci na pandemii COVID-19, kdy CELAC zkompletovala vlastní „Guidelines and Proposals for A Health Self-Sufficiency Plan for Latin America and the Caribbean“ (Rodríguez et. al. 2022, str. 1108).

Pro účely této kapitoly je nicméně podstatné to, že byť existuje formální struktura CELAC, její fungování není institucionalizované natolik, aby případně ovlivňovalo zásadním způsobem rozhodování jednotlivých členských států – naopak, funkce CELAC je svým institucionálním nastavením přímo závislá na politických tendencích svých členů, kdy neexistuje konkrétní mechanismus ovlivnění těchto politik, vyjma dialogu.

2.2. Společný trh jihu (MERCOSUR)

Dalším z dlouhodobě relevantních partnerů Evropské unie v latinskoamerickém regionu je uskupení MERCOSUR, vzniklé na základě *Tratado De Asunción*, tedy Smlouvy z Asunciónu ze 26. března 1991. Zakládajícími státy jsou signatářské státy Smlouvy z Asunciónu a tedy Argentina, Brazílie, Paraguay a Uruguay (MERCOSUR 2023a).

Na rozdíl od CELAC je MERCOSUR sdružením s vyšší mírou institucionalizace, a to jak v rovině strukturální, tak v rovině ekonomické integrace. V rovině strukturální má

MERCOSUR institucionalizované orgány, které jsou schopné projevovat vůli celé skupiny na venek.

Organizační struktura a primární cíle MERCOSUR jsou vyjádřeny právě ve Smlouvě z Asunciónu, která má zejména proklamační charakter, a zejména pak dále v Protokolu z Ouro Preto, podepsaném 17. prosince 1994 – jím byla zakotvena institucionální struktura a právní osobnost MERCOSUR jako mezinárodní organizace.

Primárními orgány MERCOSUR, zřízenými právě protokolem z Ouro Preto, jakožto orgány samostatné mezinárodní organizace s právní osobností jsou:

- a. „*presidencia pro tempore*“ jakožto rotující předsedající orgán;
- b. „*Consejo Mercado Común*“
- c. „*Grupo mercado Común*“
- d. „*Comisión de Comercio del MERCOSUL*“ (MERCOSUR 2023b).

V rámci definic mezinárodních organizací nastíněných v úvodu této bakalářské práce MERCOSUR splňuje požadavky kladené na existenci mezinárodní organizace takřka bezvýhradně.

Pro účely této bakalářské práce je zásadní, že pro MERCOSUR je Evropská unie nejdůležitějším obchodním partnerem, a to zejména s ohledem na skutečnost, že EU byla historicky primárním importérem zboží a služeb, jakož i nejvýraznějším investorem v rámci oblasti. V rámci dalších částí práce budou zkoumány a popsány jednání mezi EU a MERCOSUR, která vedla k uzavření doposud neratifikované asociační dohody. Tato jednání přitom trvají již od roku 1999 (Uribe a Hu 2019). Ta je přitom zásadní s ohledem na skutečnost, že představuje jednu ze dvou unikátních dohod o volném obchodu.

Jestliže CELAC je zejména politickým mechanismem, spočívá primární úloha MERCOSUR v regionální konvergenci ekonomické (Gardini 2010, str. 13). Gardini (2010, str. 13-14) shrnuje úlohu a agendu MERCOSUR v rámci historického kontextu, již od okamžiku politických snah Brazílie a Argentiny k obnově demokracie v osmdesátých letech v rámci bilaterální politické kooperace. S tím související modernizace přitom vyžadovala průmyslovou komplementaritu, ekonomickou konvergenci a společnou snahu začlenit obě země do globální ekonomiky, a snahu přilákat do regionu zahraniční investice. Po připojení Uruguaye a Paraguaye se všechny čtyři země spojily do MERCOSUR (Gardini, 2010, str. 13-14).

Následně s institucionalizací MERCOSUR přichází čistě ekonomické snahy v otázkách odstraňování překážek a vytvoření zóny volného obchodu. V současnosti pak

„elementární“ otázky regionálního odstraňování obchodních překážek MERCOSUR aspiruje na sjednocení pozic členských států prohloubením institucionálních struktur za účelem vytvoření atraktivního a spojeného aktéra mezinárodních vztahů pro kooperaci se supranacionálními celky typu Evropské unie, k dosažení koncepčního geopolitického postavení (Gardini, 2010 str. 14). Primární otázkou řešenou na ose EU-MERCOSUR je pro účely této bakalářské práce vytvoření zóny volného obchodu, jakožto konkrétní formy ekonomické integrace.

2.3 Evropská unie v inter-regionálních vztazích

V první řadě je třeba pro účely následujících kapitol stručně vymezit právní a mezinárodní mechanismy Evropské unie jako subjektu mezinárodního veřejného práva, a tedy mechanismy potřebné pro navazování relevantních diplomatických vztahů se zeměmi Latinské Ameriky a případně Karibského regionu.

V rámci současné právní úpravy je relevantním právním dokumentem Smlouva o fungování Evropské unie (SFEU), v rámci které členské státy EU pověřily EU jako mezinárodní organizaci jejímiž jsou členy k tomu, aby tyto členské státy ve vymezeném rozsahu zastupovala členské státy na mezinárodní scéně.

V tomto ohledu je relevantní zejména část pátá Smlouvy o fungování Evropské unie v rámci které v rámci jednotlivých hlavách řešeny zejména tyto oblasti, v rámci kterých dochází ke vzájemné koordinaci:

- Společná obchodní politika;
- Spolupráce se třetími zeměmi a humanitární pomoc;
- Omezující opatření;
- Mezinárodní smlouvy;
- Vztahy unie s mezinárodními organizacemi a třetími zeměmi a delegace unie.

Nesmírně podstatný pro vznik jakékoliv mezinárodní dohody uzavřené jménem Evropské unie (jako tomu bude například v případě dále zkoumané doposud neratifikované mezinárodní dohody mezi Evropskou unií a MERCOSUR) je postup pro sjednávání a přijímání mezinárodních dohod. Postup pro sjednávání mezinárodních dohod je v rámci Evropské unie upraven Smlouvou o fungování Evropské unie, a to konkrétně jejími články 207 a 218.

Ustanovení článku 207 odst. 3 SFEU stanoví, že v případě, že dochází k uzavření dohod s jednou nebo více třetími zeměmi mimo Evropskou unii, nebo přímo s mezinárodními organizacemi, použije se článek 218 SFEU. Zásadní roli v rámci vyjednávání takovýchto dohod má Rada EU, která přijímá rozhodnutí, kterým uděluje zmocnění k zahájení konkrétních jednání. V rámci vyjednávání o konkrétní podobě dohody Evropskou unii zastupuje Evropská komise jakožto výkonný orgán, přičemž se přitom řídí konkrétními pokyny Rady. Podstatné je nicméně to, že i při dosažení konkrétní podoby dohody sice o jejím uzavření rozhoduje Rada (v některých případech se souhlasem Evropského parlamentu), v každém případě však dohody uzavírané postupem podle článku 207 a 218 SFEU vyžadují ke své účinnosti ratifikaci jednotlivými členskými státy Evropské unie.⁸

Podstatným pojmem evropského práva pro účely této diplomové práce jsou tzv. asociační dohody přijímané na základě článku 217 Smlouvy o fungování Evropské unie. Tomášek (2021, str. 316) uvádí, že *„jejich účelem je primárně regulace vzájemného obchodu, a to často formou postupné integrace a odstraňování obchodních bariér s postupným vytvářením zón volného obchodu či celních unií. Zároveň jsou v nich ale řešeny i otázky další, které např. souvisí s ochranou hospodářské soutěže.“*

Pro region Latinské Ameriky je typické, že Evropská unie primárně preferuje takřka dialogický model – ovlivněný funkcionalistickou strategií. Vzhledem k tomu, že v rámci jednotlivých latinskoamerických institucí existují vrozené divergence (typicky ilustrované Venezuelskou krizí, nebo nestejnými postoji Argentiny a Brazílie) nicméně přímo nahrávají globálním hráčům, kteří „vsází“ spíše na přímočařejší investiční model bez politického dialogu, jako typicky Čína (Rondón 2021, str. 3-4).

⁸ K tomu srov. článek 218 odst. 8 SFEU

3. Vývoj a podoba inter-regionální spolupráce mezi Evropskou unií, MERCOSUR a CELAC

Ve rámci této, veskrze praktické části bakalářské práce je popisován vývoj vyjednávání po podobě dohody o zóně volného obchodu mezi EU a MERCOSUR, prvně v historickém kontextu dále až pak do roku 2019, kdy došlo ke shodě na dílčích aspektech dohody o zóně volného obchodu. Tato dohoda přitom do dnešního dne podepsána není, což je předmětem deskripce, a snahy nalezení dílčích důvodů. Zkoumány jsou dílčí aspekty vývoje mezi lety 2019 a 2023.

Ve druhé praktické části je obdobně zkoumán vývoj vztahů a jednání mezi EU a CELAC, prvně v historickém kontextu a dále v rovině nadmíru aktuálních výsledků summitu EU-CELAC konaného v Bruselu v roce 2023.

3.1 Inter regionální spolupráce Evropské unie a MERCOSUR – vyjednávání o podobě dohody o zóně volného obchodu

Inter regionální spolupráce Evropské unie a integračního sdružení MERCOSUR nabyla svojí nynější relevantní podoby 28. června 2019, kdy MERCOSUR a Evropská unie společně oznámily ukončení a konečné hmatatelné výsledky o vyjednávání o tzv. FTA – zóně volného obchodu. Jedná se přitom toliko o partikulární součást širší asociační dohody mezi oběma uskupeními. V první řadě lze nicméně konstatovat, že přestože asociační dohoda mezi Evropskou unií a MERCOSUR je ve své zdánlivě závěrečné fázi, historická zkušenosti nasvědčují tomu, že ani přes existenci relativně finálního znění asociační dohody (nebo alespoň klíčových bodů) k jejímu podpisu zřejmě vůbec nemusí dojít.

Současná podoba inter regionální spolupráce mezi Evropskou unií a MERCOSUR je výsledkem jednoho z nejdelších politických vyjednávání o obchodní spolupráci v moderní historii. To už proto, že jednání o současné podobě dohody trvalo nejméně od roku 1995, a v současnosti, i přes dosažení finální podoby dohody tato vyčkává na ratifikaci všech národních parlamentů Evropské unie, jakož i parlamentů zemí MERCOSUR (Lehmann, 2023). Pro oba subjekty přitom znamená konečný podpis, resp. konečná ratifikace dohody na obou stranách, potenciál pro vznik jedné z největších obchodních dohod na světě vůbec (Lehmann, 2023).

Ghiotto a Echiade (2022, str. 10-11) shrnují proces vyjednávání mezi EU a MERCOSUR

přehlednou formou následovně:

1995: Rámcová dohoda o meziregionální spolupráci;
1999: Evropská rada vydává směrnice pro jednání s Mercosurem;
2000: Oficiální zahájení jednání;
2000-2004: 15 zasedání BNC a tři ministerská zasedání;
2004: Stagnace biregionálního dialogu;
2004-2008: Politická setkání vyjadřující potřebu obnovení dialogu;
2010: Obnovení jednání v rámci VI. summitu EU-Latinská Amerika;
2012: Pomalý pokrok v jednáních;
2015: Zasedání ministrů, obě strany znovu potvrzují svůj závazek dokončit jednání;
2016: Jednání jsou obnovena a dochází k výměně nabídek přístupu na trh;
2017: Neoznámení ukončení jednání během 11. ministerské konference WTO v Buenos Aires;
2018, červen: Oznámení o ukončení jednání o pilířích spolupráce a politického dialogu;
2019, 28. června: Ukončení jednání

Tuto přehlednou formu shrnutí vyjednávání je nicméně třeba doprovodit širším komentářem. Nolte (2021, str. 87-113) celý proces vyjednávání o podobě asociační dohody k roku 2021 rozděluje jednotlivé fáze vyjednávání do celkem čtyř základních časových období a to, zjednodušeně řečeno mezi lety 1990 – 1999, mezi lety 1999 – 2004, 2005-2015 a konečně do let 2016 – 2020.

3.1.1 Fáze jednání mezi lety 1996 – 1999

V obecné rovině lze konstatovat, že první jednání mezi EU a MERCOSUR byla formálně započata již podpisem „Interregional Framework Cooperation Agreement“ v prosinci roku 1995. Hlavním a primárním cílem bylo přitom vytvoření zóny volného obchodu mezi zeměmi MERCOSUR a Evropské unie (Ghiotto a Echiade 2022, str. 6). Lze tedy konstatovat, že primárním cílem jakékoliv mezinárodní spolupráce mezi oběma celky byla primárně mezi-organizační ekonomická integrace na nejnižším možném výše popsaném stupni, logicky bez ambice vyšší míry integrace, a tedy i vytvoření vyšší vzájemné

závislosti.⁹ V rámci prvních fází vyjednávání o jakékoliv podobě integrační dohody přitom hrála nikoliv nevýznamnou roli předsednictví zemí iberského poloostrova, tj. Španělska a Portugalska, byť dle některých autorů je třeba tuto singulární roli brát v potaz pouze limitovaně (Nolte 2021, str. 90). V tomto ohledu dodávám, že Španělsko zastávalo předsednictví Rady EU v první polovině roku 1989 a Portugalsko v první polovině roku 1992 (Council of Europe, nedatováno).

Už s ohledem na skutečnost, že relevantní institucionalizaci MERCOSUR můžeme pozorovat teprve v roce 1994 na základě Protokolu z Ouro Preto je třeba úvahy o silné roli předsedajících států iberského poloostrova v první fázi negociací brát s mírnou rezervou. Přesto nicméně Nolte (2021, str. 92-97) upozorňuje, že k prvnímu setkání zahraničních ministrů obou bloků došlo již měsíc po podpisu Dohody z Asunciónu, s dalším setkáním v téže roce, přičemž obsahu těchto setkání přisuzuje důležitost pro vznik první rámcové dohody o mezinárodní spolupráci. Zcela zásadním problémem, na který Nolte poukazuje, byla v první fázi naprostá nedostatečnost administrativního aparátu MERCOSUR pro uzavírání dohod – a to vzhledem ke skutečnosti, že Evropská unie přistupovala k negociacím jako k negociaci s rovnocenným partnerem – tedy exkluzivním regionálním sdružením. Přístup MERCOSURU byla už s ohledem na strukturální podvybavenost toho času spíše pasivní (Nolte 2021 str. 97). Evropská unie oproti tomu v roce 1993 existovala a fungovala již na půdorysu revidovaných zakládacích smluv, zejména na půdorysu tzv. třípilířové Maastrichtské smlouvy, kdy druhý pilíř obsahoval zcela komplexní normativní ustanovené koordinující mezivládní spolupráci v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky (Tomášek 2021, str. 47-48).

3.1.2 Fáze jednání mezi lety 1999–2004

Pro druhé období mezi lety 1999 a 2004 považují autoři za zásadní to, že v relevantním období byl MERCOSUR účasten celé řadě dalších vyjednávání obdobného typu – konkrétně poukazují na skutečnost, že v citovaném období probíhala jednání na půdě Světové obchodní organizace, v rámci tzv. „Doha rounds“, resp. tedy Katarského kola zahájeného v roce 2001 (Nolte a Ribeiro 2021, str. 100). Je třeba poukázat na skutečnost, že v citovaném období probíhala taktéž jednání o vytvoření zóny volného obchodu mezi zeměmi MERCOSUR a

⁹ K pojmu zóny volného obchodu srov. kapitolu č. 1.2.1 výše

Spojenými státy. Jinými slovy tedy v citovaném období obě strany koncentrovaly své diplomatické a vyjednávací zdroje jiným směrem, než k uzavření interregionální dohody EU-MERCOSUR, a proto mimo jiné k uzavření dohody tímto obdobím nedošlo – byť docházelo k jednáním o odstraňování překážek mezinárodního obchodu na jiné multilaterální úrovni.

3.1.3 Fáze jednání mezi lety 2005 – 2015

Období mezi lety 2005 a 2015 se dle některých autorů vyznačuje zejména pomalým postupem, opět ovlivněným externími vlivy, jako je *marea rosa*, neboli růžová vlna vzestupu levicových partají v Latinské Americe zakončená ekonomickou krizí v roce 2008 (Nolte a Ribeiro 2021, str. 102-105). Relativně zajímavým, a minimálně korelaci potvrzujícím, se jeví skutečnost, že právě po ekonomickém útlumu došlo v roce 2010 uspořádání tzv. Madridského summitu (VI. EU-LAC Summit) mezi Evropskou unií a zeměmi Latinské Ameriky – a to opět za předsednictví Španělska v Radě EU (Ghiotto a Echiade 2022, str. 11). Přestože někteří autoři předsednictví států pyrenejského poloostrova ve vztahu k Latinské Americe nepřisuzují důležitost, lze konstatovat, že ke dvěma významným posunům na ose EU – MERCOSUR došlo právě v případech, kdy Evropské unii předsedalo Španělsko. V kontextu vyjednávání o TTIP na straně Evropské unie a interních potíží MERCOSUR (jako dočasné pozastavení členství Paraguaye v roce 2012) nicméně ani v tomto období nedošlo k dosažení konkrétní shody (Nolte a Ribeiro 2021, str. 104-105).

3.1.4 Fáze jednání mezi lety 2015 až doposud

Po obnovení jednání v roce 2016, zejména v kontextu změn politického zastoupení států MERCOSUR, došlo k uspořádání celkem 39. dalších vyjednávacích kol, jejichž výsledkem bylo dosažení shody na konkrétní podobě dohody o zóně volného obchodu mezi jednotlivými celky mezi EU a MERCOSUR (Ghiotto a Echiade 2022, str. 12). Ghiotto a Echiade (2022, str. 12-13) považují za rozhodující změnu v osobě prezidenta Brazílie, kdy Brazílie dlouhodobě komplikovala uzavření dohody s ohledem na snahu dosáhnout oboustranně vyrovnané dohody – z řady požadavků (zejména v oblasti zemědělství) na straně MERCOSUR bylo ustoupeno – jinými slovy, k odblokování 20 leté snahy o uzavření

dohod došlo v posledních šesti měsících vyjednávání v důsledku převolení Jaira Bolsonaro za prezidenta. Jak bude popsáno dále, je otázkou, zda tento vliv lze považovat za pozitivní a zásadní, když poměrně zásadně odhlížel od problematik řešených na multilaterální úrovni, a zároveň když neřeší některé blokující tendence na straně Evropské unie.

Předmětem obchodní části návrhu asociační dohody jsou „tradiční“ otázky odstranění obchodních překážek mezi Evropskou unií a MERCOSUR za účelem vytvoření zóny volného obchodu mezi oběma celky. V rámci otázek mezinárodního obchodu jsou řešeny otázky snížení cel na průmyslové zboží, zemědělských výrobků, problematika označení zboží a výrobků, odstranění technických překážek obchodu, otázka mobility služeb, ale konečně též relevantní otázky práv duševního vlastnictví.¹⁰ Z pohledu práva evropské unie lze konstatovat, že v podstatných znacích sleduje obdobná pravidla jako právní vztahy v rámci vnitřního trhu Evropské unie – typicky tedy volný pohyb zboží a služeb, nikoliv už však volný pohyb osob, nebo kapitálu a plateb (Tomášek 2021, str. 210).

Vzhledem ke skutečnosti, že Nolte (2021) celý průběh dosavadních jednání rozděluje na čtyři fáze, přičemž fázi závěrečnou shrnuje s mírným optimismem, dovoluji si v rámci diplomové práce doplnit shrnutí jakési fáze páté, v rámci, které shrnují posun a důvody současného „stop-stavu“ ratifikace a dotažení uzavření asociační dohody mezi Evropskou unií a MERCOSUR.

Zatímco od roku 2019 byla otázka finálního podpisu a ratifikace stavěna jako jakási otázka času, v praxi se ukazuje, že ke dni sepsání této bakalářské práce stále platí úzus, že uzavření dohody o zóně volného obchodu mezi EU a MERCOSUR je opět na mrtvém bodě (a to po několikerém oživení vyjednávání). Za primární blok pro konečné „dotažení“ dohod je mimo jiné diskutována problematika zemědělství v kontextu deforestace amazonských deštných pralesů (Via Campesina, 2023). Současná jednání a diskuse jsou tedy orientována k většímu důrazu na aspekty témat životního prostředí a zemědělství. Diskutovaným, a zřejmě mírně zastíraným důvodem pro neuzavření dohod je ekonomický protekcionismus na straně Evropské unie, kdy tento je zastírán právě otázkami ochrany životního prostředí a dodatečnými podmínkami Evropské unie na ochranu životního prostředí na straně MERCOSUR (Nolte 2023a).

Výše uvedené je nicméně třeba vnímat s kritickým úsudkem v kontextu toho, že dohoda EU-MERCOSUR není jedinou dohodou, kterou Evropská unie sjednává – nejenže

¹⁰ K tomu srov. vlastní text draftu New EU-MERCOSUR trade agreement. The Agreement in principle. Brusel, 1. července 2019

(nepřekvapivě) uzavřela celou řadu obdobných dohod (i těch o vytvoření zón volného obchodu) s řadou dalších zemí za dobu, po kterou trvá jednání o dohodě EU-MERCOSUR, ale také v posledních letech, kdy se jednání o podobě dohody posouvá, tradičně nedramatickým tempem. Evropská unie například navázala v mezičase celou řadu dalších asociačních dohod, včetně těch, jejichž výsledkem je vznik bilaterální spolupráce mezi Evropskou unií a jinými zeměmi. Příkladem budiž například asociační dohoda mezi Evropskou unií a Japonskem, která vešla v účinnost 1. února 2019 (Evropská komise 2019).

Hoffman (2023, str. 132) tyto recentní neúspěchy v podpisu dohody EU – MERCOSUR přisuzuje z velké části polarizaci a ideologizaci regionalistických tendencí v Latinské Americe – příkladem budiž například absolutní neshoda na řešení krize ve Venezuele, nebo personální změny v osobě prezidenta Brazílie Jaira Bolsonara, resp. následný pozitivní vliv prezidenta Luly. Vliv personálního obsazení politického vedení Brazílie považuje za významný i Nolte (2023b, str. 11) – zejména v otázce nezájmu o ochranu životního prostředí, který byl popisován jako jedna z významných překážek postupu v negociacích o jednání o FTA mezi EU a MERCOSUR. Znovuzvolení Lula da Silvy po 20 letech v roce 2023 a deklarace zájmu o ochranu životního prostředí vnímá jako kredibilní postoj vedoucí k potenciálnímu pozitivnímu postup v otázce dohody o FTA (Nolte 2023b, str. 3) - aniž by nicméně naznačoval časový rámec.

Na ose EU – MERCOSUR jsou jako konkrétní důvody dosavadního „nepodpisu“ tzv. „agreement in principle“ mezi jednotlivými organizacemi (ale i jednotlivými vládami uvnitř těchto organizací) diskutovány *mimo jiné* otázky ochrany demokracie a ochrany lidských práv. Současně, nepominutelným kritériem je neshoda mezi jednotlivými subjekty na postoji vůči konfliktu probíhajícímu na Ukrajině (Nolte 2023b, str. 3). Anglofonní literatura v obecné rovině tuto pozici Latinské Ameriky dlouhodobě pojmenovává jako projev tzv. „active non-alignment“ – tedy snahy nezaujímat konkrétní pozici.

V tomto ohledu je třeba poukázat na skutečnost, že okamžik, kdy dojde k dosažení dohody (pakliže vůbec) o podobě FTA mezi EU a MERCOSUR, bude tento okamžik zcela zásadní pro jakékoliv další regionální integrační procesy – relativně přísné podmínky FTA (z pohledu některých zemí), které Evropská unie v posledních kolech vyjednávání vyžaduje, zejména limitující země jako je Brazílie v otázkách deforestace (což bylo ostatně zastíraným problémem podpisu celé dohody), budou ovlivňovat postavení jednotlivých aktérů v rámci jakékoliv další integrace – zejména regionální.

3.1.4 Shrnutí současného stavu jednání o dohodě

Na základě výše provedené deskriptivní analýzy procesů sjednávání asociační dohody o zóně volného obchodu lze konstatovat, že případné uzavření dohody je jedním z nejmambicióznějších projektů tzv. asociačních dohod Evropské unie. V kontextu zvyšujícího se vlivu Číny v regionu Latinské Ameriky, který je v odborné literatuře hojně popisován má uzavření a finalizace asociační dohody o vytvoření zóny volného obchodu zásadní vliv mimo jiné pro postavení Evropské unie v rámci geopolitických vztahů.

V rámci dlouhotrvajících jednání poprvé došla jednání v roce 2019 do takové fáze, že zúčastněné subjekty dojednaly konkrétní znění, které je možné v rámci jednotlivých vnitro-organizačních procesů předložit ke schválení a následné ratifikaci členskými státy.

Fáze od roku 2019, byť v první fázi dávala vcelku vysokou naději na ukončení více než 20 let trvajících vyjednávání o vytvoření zóny volného obchodu, došla do opětovného stop stavu, který je dán určitou neochotou (být recentně mitigovanou osobou prezidenta Lula da Silvy) k dalším ústupkům na straně MERCOSUR v oblasti ochrany životního prostředí, a současně též zvyšujícími se požadavky Evropské unie na poli ochrany životního prostředí. Tyto důvody jsou na straně latinskoamerické organizace vnímány jako určitá zástěrka pro evropské protekcionistické tendence některých členských států Evropské unie – jmenovitě Francie, jež je z těchto tendencí přímo obviňována vrcholnými představiteli MERCOSUR (Gaier, 2023). Zde je třeba (s ohledem na jiné výše citované asociační dohody uzavřené Evropskou unií v mezidobí) konstatovat, že protekcionismus Evropské unie se vztahuje primárně k otázkám zemědělství (kdy tato otázka není tak výraznou kupříkladu v případě asociační dohody EU – Japonsko).

Hlavním závěrem pro účely této bakalářské práce je skutečnost, že jednání o asociační dohodě, resp. o její FTA části mezi EU a MERCOSUR je jednáním mezi dvěma mezinárodními organizacemi obdobného typu, kdy cílem je dosažení konkrétně definovaného stupně ekonomické integrace, totiž zóny volného obchodu.

3.2 Inter regionální spolupráce Evropské unie a CELAC – deklaráce z let 2013 až 2023

V předchozí části bakalářské práce byla analyzována dlouhodobá snaha o dosažení

dohody o vytvoření zóny volného obchodu mezi zeměmi Evropské unie a MERCOSUR. V rámci latinskoamerického regionu nicméně nikoliv nezápadně v letošním roce rezonují taktéž jednání konaná na ose Evropské unie a CELAC. Zajímavým se jeví, že se potvrzuje výše popsané, byť nepsané pravidlo, že bi-regionální spolupráce mezi Evropskou unií a zeměmi latinskoamerického regionu tradičně posiluje během předsednictví zemí Pyrenejského poloostrova. Ve druhé polovině roku 2023 předsedá, resp, předsedalo Radě EU Španělsko, a to poprvé od roku 2010 (Council of Europe, nedatováno).

Významným krokem uskutečněním v letošním roce bylo uskutečnění summitu EU – CELAC, jehož výsledkem byly mimo jiné následující dokumenty:

- Joint Declaration
- EU-CELAC Roadmap 2023 – 2025
- EU-CELAC Coordination Mechanism
- Global Gateway Investment agenda.

Pro účely této diplomové práce není relevantní zkoumání historie vztahů předcházejících vzniku CELAC, byť je třeba konstatovat, že primární modus spolupráce Evropské unie a CELAC, tedy konání bienálních summitů má svojí historii ještě před vznikem CELAC v roce 2010. První summit mezi Evropskou unií a zeměmi Latinské Ameriky, toho času pod názvem EU – LAC se odehrál již v roce 1999, a bienální summity pokračovaly v letech 2002 – 2010. Dle Castiblanca (2022, str. 63) se věnuje strategické partnerství mezi Evropskou unií a Latinskou Amerikou fakticky třem základním pilířům, a to politickému dialogu, spolupráci a mezinárodnímu obchodu. Otázky mezinárodního obchodu jsou nicméně na ose EU-CELAC řešeny nikoliv primárně.

Gardini (2023, str. 185) vyjadřuje názor, že Evropská unie a oblast Latinské Ameriky a Karibiku (LAC) má silně artikulované vzájemné postoje a politiky, přičemž tato interregionální spolupráce se fakticky odehrávala i při absenci konkrétního politického mechanismu – zejména upozorňuje na absenci jakýchkoliv summitů mezi EU a LAC, tím spíše pak CELAC mezi lety 2015 a 2023. V tomto kontextu je tedy dle mého názoru podstatné poukazovat na skutečnost, že mezinárodní spolupráce mezi regiony v určité, a zcela jistě nikoliv zanedbatelné formě, existuje bez ohledu na konkrétní mezivládní integrační ingerenci.

Tato myšlenka přitom může být relativně snadno ilustrována zběžným exkurzem do výsledků spolupráce mezi Evropskou unií a CELAC v letech 2010 a 2023 (s fakticky non-

existenční fázi mezi lety 2015 a 2023). Summity EU – CELAC se od roku 2010, tedy od vzniku CELAC (samozřejmě vyjma výše komentovaného VI. EU-LAC summitu, v rámci kterého ještě platforma CELAC neexistovala) odehrály celkem a pouze 3, a to:

- I. EU – CELAC Summit v Santiagu de Chile v roce 2013
- II. EU – CELAC Summit v Bruselu v roce 2015
- III. EU – CELAC Summit v Bruselu v roce 2023.

Vzhledem k tomu, že v úvodních částech byla popsána poměrně volná institucionální struktura CELAC, někteří autoři ke vztahům mezi Evropskou unií a CELAC referují jako ke kvazi-interregionalismu, spíše než k čistému interregionalismu (Litsegård a Mattheis 2023, str. 3).

Primárním výsledkem jednotlivých summitů jsou jednotlivé oboustranné deklarace, které jsou předmětem zkoumání v následujících kapitolách.

3.2.1 Deklarace ze Santiaga – 2013

Deklarace z prvního summitu, který se konal mezi 26. a 27. lednem roku 2013 představuje má zejména proklamační charakter, který vyzdvihuje roli CELAC v rámci bi-regionálního dialogu mezi oběma subjekty. V rámci deklarace je jednoznačně artikulována snaha obnovit a prohloubit strategické partnerství mezi oběma regiony pod mottem: *„Alliance for Sustainable Development: Promoting Investments of Social and Environmental Quality“*. Článek 1 deklarace doslovně používá termíny *„to renew and deepen our strategic partnership“*.

Deklarace ze Santiaga se rozpadá celkem do IV. základních kapitol a to:

- I. New CELAC – EU Dialogue
- II. Shared values and positions in the international and multilateral arena
- III. Progress in the bi-regional Strategic Partnership process
- IV. Alliance for sustainable Development: Promoting Investment of Social and Environmental Quality.

V první řadě lze hned z úvodu deklarace vyčíst optimistické integrační vyhlídky CELAC v rámci jakéhokoliv dialogu z Evropskou unií. V rámci první části bakalářské práce byly popsány některé nedostatky CELAC, zejména v otázkách nemožnosti závazně

artikulovat společný postoj všech zemí – kdy slouží primárně jako mechanismus pro dialog na latinskoamerické straně. Toto hledisko a nedostatek je přitom konkrétně artikulováno i v samotné deklaraci. Články 2 a 3 Deklarace ze Santiaga uvádí konkrétně následující:

„For the first time, Latin America and the Caribbean gather today for the bi-regional dialogue at the highest level within the framework of CELAC, the representative mechanism of this region that shall promote its interests and objectives on integration and development. We welcome this regional development, which demonstrates the political will of CELAC Member States to move forward together through the work carried out by the CELAC troika.“

„We recall previous EU-LAC Summits that have served to strengthen the bi-regional dialogue on issues of common interest and we note CELAC’s will to uphold dialogue with the EU, expressed in its decisions at its highest levels. We are confident that this new approach will result in an even more balanced, efficient, constructive and symmetrical relation with complementarity and solidarity between the two regions“¹¹

Jak bylo uvedeno v této práci již dříve, v rámci deklarací je v roli CELAC zřejmá snaha o vytvoření mechanismu, který by byl schopen facilitovat diplomatický dialog v celém regionu za účelem zvýšení atraktivity regionu pro další partnery – v tomto případě logicky Evropské unie. Zde je nicméně otázkou, zda je pro popisované institucionální nedostatky toto pouze myšlenkou, nebo reálným cílem.

Co se týče reflexe deklarace z roku 2013 na pracích na asociační dohodě mezi Evropskou unií a MERCOSUR, je tato formulace spolupráce reflektována pouze jednou ve článku 22, alinea čtvrtá, kde jsou vítána probíhající jednání o asociační dohodě mezi EU a MERCOSUR – nicméně zcela bez dalšího.¹²

Deklarace ze Santiaga nicméně na snahy multilateralismu reflektuje. Ostatně již výše jsem uvedl, že celá druhá kapitola nese název „Shared values and positions in the international and multilateral arena. Hned ve článku 4 přitom signatáři deklarace vyjadřují potvrzení svého závazku k budování multilaterálních vztahů:

„We ratify the consensus reached in our previous Summits which have reinforced our

¹¹ K tomu srov. články 2 a 3 deklarace ze Santiaga 2013

¹² K tomu srov. článek 22 alinea 4. deklarace z Bruselu 2015

positions in the international and multilateral arena, and in this regard, we reaffirm our commitment to multilateralism.“

Současně se pak signatáři zavazují vyhýbat se jakýmkoliv formám protekcionismu ve prospěch multilateralismu, a to ve článku 11 deklarace: *„We reiterate our commitment to avoid protectionism in all its forms. We remain determined to favour an open and non-discriminatory, rules-based multilateral trade system and fully respect its disciplines“*.

V obecné rovině pak se pak deklarace hlásí taktéž k výsledkům Katarského kola vyjednávání ve Světové obchodní organizaci, které si mimo jiné klade za cíl odstranění překážek mezinárodního obchodu – tak konkrétně ve čl. 11.

3.2.1 Deklarace z Bruselu – 2015

Deklarace z Bruselu byla vedena základním mottem *„Shaping our common future: working together for prosperous, cohesive and sustainable societies for our citizens“*.

Celá deklarace se opět rozpadá do následujících částí:

- I. Uvozující ustanovení
- II. Global challenges: shaping our common future
- III. An updated bi-regional Action Plan
- IV. Future of the Partnership

Totožně jako v deklaraci ze Santiaga z roku 2013, jsou jednání o asociačních dohodách s MERCOSUR toliko poznamenány ve článku 75 alinea 13 deklarace z Bruselu z roku 2015, kdy je vítán postup jednání k uzavření asociační dohody, aniž by nicméně bylo uvedeno cokoliv dalšího.

Jednotlivé politiky, které byly předmětem summitu v roce 2015 lze nicméně vyčíst z téhož roku zkompilovaného „EU-CELAC Action Plan“, které měly být předmětem spolupráce. Těmito tématy byly 1) věda, výzkum, inovace a technologie; 2) udržitelný rozvoj, životní prostředí, klimatická změna a energetika; 3) regionální integrace a zvýšení sociální inkluze a koheze; 4) migrace; 5) vzdělání a zaměstnanost; 6) problematika drog; 7) gender; 8) investice a podnikání pro udržitelný rozvoj; 9) vyšší vzdělávání; 10) bezpečnost občanů.¹³

¹³ Viz EU-CELAC Action Plan z roku 2015

V rámci deklarace z Bruselu 2015 jsou avizované kroky popisovány se snahou podporovat multilateralismus, a to hned ve článku 6 deklarace: „*We underscore the need to strengthen the multilateral system and to promote more effective and inclusive global governance, respectful of international law.*“

V tomto kontextu je nicméně zřejmá snaha koordinovat politiky a dialog v rámci multilaterálních vztahů na bi-regionální úrovni – a to k posílení *společné* pozice obou organizací na mezinárodní poli – toliko ve článku 7.

Na úrovni mezinárodního obchodu pak v podstatných znacích odpovídá článek 23 deklarace z Bruselu 2015 závazkům vyjádřeným ve článku 11 deklarace ze Santiaga. V totožném gardu je nicméně vítána celá řada bi-regionálních aktivit a mechanismů (a to včetně jednání EU-MERCOSUR). Lze tedy konstatovat, že deklarace z Bruselu 2015 fakticky vítá obě formy spolupráce, jako komplementární a souběžné. Pozitivně kvitován je rozvoj strategických bilaterálních partnerství, jako například na ose EU-Kolumbie, případně na ose EU – Chile.¹⁴

Zde je zásadní zmínit, že summit v roce 2015 byl na zásadní dobu (tj. až do roku 2023) poslední. Následující summit se měl konat v roce 2017 v El Salvadoru – ke jeho konání však nedošlo s ohledem na interní konflikty v Latinské Americe – zejména pak z důvodů krize ve Venezuele (Nolte 2023b, str. 2). V důsledku tohoto vnitřního rozkolu přitom došlo i k určité paralýze CELAC (ve vztahu k Evropské unii), jejíž „rozmrazení“ lze pozorovat teprve v roce 2023.

3.2.1 Deklarace z Bruselu – 2023

Zatím poslední, a o to méně v tuto chvíli v odborné literatuře komentovanou je Deklarace z Bruselu z 18. července 2023. V první řadě je třeba tuto dohodu číst jednak v kontextu toho, že se jedná o opětovné obnovení vztahů mezi oběma organizacemi, a to po téměř osmi letech od posledního summitu v takovémto formátu.

Litsegård a Mattheis (2023, str. 6) shrnují, že deklarace z Bruselu z roku 2023, a celkový průběh summitu reflektuje zejména na světový mír a stabilitu, mezinárodní obchod a investice, ekonomickou obnovu, snahy o boj s klimatickými změnami, vědu a výzkum a konečně otázky justiční a bezpečnostní.

¹⁴ K tomu srov. článek 75 deklarace z Bruselu 2015

Ilustrativní je v tomto ohledu kupříkladu článek 2 Deklarace z Bruselu z roku 2023, ve které organizace deklarují: „*We commit to renewing and further strengthening our long-standing bi-regional partnership, which is founded on shared values and interests and strong economic, social and cultural ties.*“¹⁵ Srovnáme-li článek 2 deklarace z roku 2023 a článek 1 deklarace z roku 2013, lze konstatovat, že po deseti letech organizace opět „obnovují a prohlubují vztahy“. Již v primárních dokumentech je tedy vyjádřena poněkud nestabilní tendence spolupráce mezi oběma celky, kterou lze přirovnat k opakujícím se cyklům optimistických vyhlídek bi-regionální spolupráce na úrovni EU – CELAC a následných, téměř absolutních útlumů konkrétních politických dialogů.

Co se týče kooperace mezi Evropskou unií a MERCOSUR, přestože v červenci 2023 již byla dohoda připravena a obě strany v principu pracovaly na jejím přijetí (a to již od roku 2019), je třeba konstatovat, že Deklarace z Bruselu z července 2023 nebyla v otázce podpisu asociační dohody mezi Evropskou unií nikterak pregnantní. Jediná zmínka je v Deklaraci z roku 2023 obsažena ve článku 31, větě poslední, kde je uvedeno toliko: „*We call for the ratification of agreements signed and currently applied. We welcome ongoing processes towards the signature of the modernised agreement between the EU and Chile and the EU and Mexico in the coming months. We take note of ongoing work between the EU and Mercosur*“¹⁶ Zajímavé v tomto ohledu je zejména to, že zatímco u dohod mezi Evropskou unií a Chile a Evropskou unií a Mexikem deklarace referuje ke konkrétnímu časovému rámci, v případě dohody s MERCOSUR žádný obdobný, byť toliko proklamační, tlak vyvíjen není.

Bez povšimnutí nelze ponechat ani skutečnost, že mezi stranami, tj. EU a Latinskou Amerikou obecně neexistuje shoda v otázkách týkajících se nyní probíhajícího válečného konfliktu na Ukrajině – což v kontextu multilaterálních tendencí zajisté nelze pominout (Nolte 2023b, str. 3-4). V tomto ohledu se deklarace z roku 2023 vyjadřuje poměrně stroze: „*We express deep concern on the ongoing war against Ukraine, which continues to cause immense human suffering and is exacerbating existing fragilities in the global economy, constraining growth, increasing inflation, disrupting supply chains, heightening energy and food insecurity and elevating financial stability risks*“¹⁷ Zde je třeba poukázat na to, že deklarace se zcela vyhýbá jakémukoliv hodnocení válečného konfliktu – za vše mluví

¹⁵ Viz článek 2 deklarace z Bruselu 2023

¹⁶ viz článek 15 deklarace z Bruselu 2023

¹⁷ Viz článek 15 deklarace z Bruselu 2023

absence jakékoliv konkrétní zmínky o Ruské federaci. Opět se zde tedy projevuje latinskoamerický „non-alignment“.

Deklarace EU – CELAC z roku 2023 je konkrétní v oblastech, které dle názoru obou subjektů vyžadují bi-regionální kooperaci na multilaterální úrovni. Ve článku 17 deklarace z Bruselu z roku 2023 uvádí následující: *„We will work to enhance cooperation and coordination, in relevant multilateral fora on issues of common interest, including human rights, labour rights, climate change and biodiversity loss, food and energy security, addressing and countering the world drug problem and organised crime, migration, health, digitalisation and taxation. We commit to contributing to the UN system reform efforts, including of the UN Security Council.“*

Jinými slovy lze konstatovat, že deklarace z Bruselu z roku 2023 je konkrétní v deklaraci zájmu koordinovat v rámci bi-regionálních politik snahy v otázkách, které významně přesahují rámec ekonomické spolupráce a mezinárodního obchodu.

Opětovně problematickým je nicméně poněkud deklaratorní charakter analyzovaného textu. V tomto ohledu je celý text dramaticky široký v ambicích a šíří řešených problémů. Hoffman v tomto ohledu poznamenává, že dosažená shoda mezi oběma celky řešené oblasti rozšiřuje, ale zcela absentuje snaha řešení jednotlivých problematik se neprohloubila v rovině strategické (Ribeiro Hoffman 2023, str. 132).

Pakliže bychom přes relativně pozitivní výsledky EU-CELAC summitu z roku 2023 měli hledat důvod nezájmu Latinské Ameriky o navázání konkrétních vztahů, mohou spočívat v obavách z navázání asymetrických vztahů. Nolte (2023b, str. 7) tyto obavy ilustruje vyjádřením představitelů Evropské unie k připravovaným jednáním, ve kterých je akcentována technologická a investiční kapacita Evropské unie a potřeba EU získat spolehlivé partnery pro diversifikaci dodavatelských řetězců. V takovém nastavení lze hledat symetrické nastavení multilaterálních vztahů obtížně, což může logicky komplikovat další jednání. Totožné závěry lze dle mého názoru činit i ve vztahu k postojům MERCOSUR k projednávanému FTA.

Závěr

Role MERCOSUR a CELAC jsou v rámci vztahů s Evropskou unií vůči sobě značně exkluzivní – problematiky řešené na ose EU – LAC jsou zcela partikularizované. Zatímco jednání na ose EU-MERCOSUR představují více než 20 let trvající snahu o vytvoření zóny volného obchodu, jakožto „nejnižší“ formy ekonomické integrace, jednání na ose EU-CELAC představují jednání v rovině témat výsostně politických, a často vyžadujících multilaterální, nikoliv bi-regionální řešení. To je problematické pro jakoukoliv integraci, v kontextu *relativní* sjednocenosti pravomocí a koordinačních schopností na straně EU. V tomto ohledu přitom lze lapidárně konstatovat, že v bakalářské práci bylo popsáno, že MERCOSUR hraje zásadní roli v oblasti ekonomické konvergence, a ostatní otázky jsou ve vztahu k vytvoření zóny volného obchodu toliko komplementární. Oproti tomu širě řešených vztahů na ose EU-CELAC je výrazně širší, zároveň bez výraznějších ambicí v otázkách ekonomické konvergence a otázkách mezinárodního obchodu.

Zásadní rozdíl mezi jednotlivými bi-regionálními formami spolupráce lze pozorovat taktéž v rovině institucionální. Zatímco MERCOSUR má relativně vysoce institucionalizovanou formu, která může být partnerem ve vyjednávání za celý region společně s Evropskou unií, CELAC představuje spíše mechanismus k politickému dialogu bez výraznějších možností tyto na straně CELAC jakkoliv efektivně realizovat (konečně jde opět o vůli jednotlivých států). V případě obou se nicméně projevuje důležitost personálního obsazení a důležitost prvotní *intraregionální* shody – která nicméně absentuje.

Poslední část práce ilustrovala, že v rámci bi-regionálních vztahů mezi Latinskou Amerikou a Evropskou unií platí tradiční poučka, že nic není dojednáno, dokud není vše dojednáno. Jak jednání na ose EU-MERCOSUR, tak jednání na ose EU-CELAC se vyznačují tím, že mají své určité „vrchy a doly“ přičemž skutečnost, že se jednání nachází v perspektivních fázích v žádném případě není zárukou, že k navázání konkrétní formy bi-regionální spolupráce, zejména v kontextu konkrétních popsanych dohod předpokládaných Smlouvou o fungování Evropské unie, vůbec dojde. V případě MERCOSUR tyto perspektivní vyhlídky přišly v roce 2019, nicméně k jejich realizaci doposud nedošlo, a v blízké době zřejmě ani nedojde s ohledem na partikulární zájmy klíčových aktérů na stranách obou integračních uskupení. Na ose EU-CELAC jsme v roce 2023 byli svědky již několikátého „oživení“ vztahů na ose těchto organizací, a to opět za doby předsednictví Španělska v Radě EU. Vzhledem k tomu, že oboustranná deklarace je proklamačního

charakteru, se širokým záběrem, ale bez konkrétních propozic, je otázkou, zda nepřijde opětovný útlum, následovaný opětovným, toliko politickým oživením rozhovorů.

V rámci obou sledovaných spoluprací jsou reflektovány oběma stranami pozitivní efekty multilateralismu, nicméně bez konkrétních výsledků lze jen stěží dovozovat, zda má bi-regionální spolupráce na osách EU-CELAC a EU-MERCOSUR konkrétní vliv. V konečném důsledku lze tedy vyvodit závěr, že tak jak je partikularizovaná integrace v rámci Latinské Ameriky, stejně tak je partikularizovaná politika Evropské unie vůči Latinské Americe – zjednodušeně řečeno pro absenci kompetentního partnera pro řešení otázek vyžadujících multilaterální řešení. Pro tuto chvíli jsou tedy vztahy Evropské unie a Latinské Ameriky zřejmě odsouzeny k bilaterálním (nikoliv inter regionálním) řešením, což je možné dokladovat i dalšími dohodami, které EU uzavírá, jako na osách EU – Chile, nebo EU – Mexiko, nebo konečně zcela mimo region EU-Japonsko.

Pakliže jsou jakékoliv snahy o multilaterální vztahy mezi EU a Latinskou Amerikou činěny na ose těchto organizací, jsou do jisté míry předurčeny k neúspěchu, neboť zejména na straně organizací v Latinské Americe není dlouhodobě nacházen výraznější zájem v podstatných otázkách spolupráce s EU, což je v práci ilustrováno mimo jiné demonstrací toho, jak probíhají jednání mezi jednotlivými subjekty. Pakliže má být výsledkem jednání na ose EU a Latinské Ameriky výraznější forma integrace, zřejmě bude muset dojít v první řadě k integraci a sjednocení alespoň určitých latinskoamerických *policies* do jediné organizace s odpovídající institucionální strukturou a konkrétním mandátem – do té doby bude EU zřejmě nadále čekat na inter regionálního partnera.

Summary

The roles of MERCOSUR and CELAC in relations with the European Union are quite exclusive - the issues addressed on the EU-LAC axis are quite particularised. While the EU-MERCOSUR negotiations represent a more than 20-year-long effort to create a free trade area as the "lowest" form of economic integration, the EU-CELAC negotiations represent negotiations on issues that are highly political and often require multilateral, not bi-regional, solutions. This is problematic for any integration, in the context of the relative unity of competences and coordination capabilities on the EU side. In this respect, it can be stated succinctly that the bachelor thesis has described that MERCOSUR plays a crucial role in economic convergence, and that other issues are only complementary in relation to the

creation of a free trade area. In contrast, the breadth of relations addressed on the EU-CELAC axis is considerably broader, while at the same time lacking any significant ambition in terms of economic convergence and international trade issues.

Fundamental differences between the various bi-regional forms of cooperation can also be observed at the institutional level. While MERCOSUR has a relatively highly institutionalised form, which can be a negotiating partner for the whole region together with the European Union, CELAC is more of a mechanism for political dialogue without any significant possibilities to implement these effectively on the CELAC side (finally, it is again a matter of national will). In the case of both, however, the importance of staffing and the importance of an initial intra-regional consensus - which is nonetheless absent - is evident.

The last part of the paper illustrated that in the context of bi-regional relations between Latin America and the European Union, the traditional adage that nothing is agreed until everything is agreed applies. Both the EU-MERCOSUR negotiations and the EU-CELAC negotiations are characterised by having certain 'peaks and valleys', and the fact that the negotiations are in prospective stages is by no means a guarantee that a specific form of bi-regional cooperation will ever be established, especially in the context of the specific agreements described above, as envisaged by the Treaty on the Functioning of the European Union. In the case of MERCOSUR, these promising prospects came in 2019, but their realisation has not yet taken place, and is unlikely to take place in the near future, given the particular interests of key actors on the sides of both integration groupings. On the EU-CELAC axis, 2023 has already witnessed several 'revivals' of relations on the axis of these organisations, again under the Spanish Presidency of the EU Council.

Given that the bilateral EU-CELAC declaration of 2023 is a proclamation, with a broad scope but without specific propositions, the question is whether there will be a repeated decline, followed by a renewed, merely political revival of the talks.

The positive effects of multilateralism are reflected by both sides in the cooperation under review, but without concrete results it is difficult to conclude whether bi-regional cooperation on the EU-CELAC and EU-MERCOSUR axes has had a concrete impact, or will be specifically impacted hereby. Ultimately, therefore, it can be concluded that just as integration within Latin America is particularised, so too is the EU's policy towards Latin America – simply because of the absence of a competent partner to address issues requiring multilateral solutions. For the moment, therefore, relations between the European Union and

Latin America seem doomed to bilateral (rather than inter-regional) solutions, as can be seen in other agreements that the EU is concluding, such as on the EU-Chile or EU-Mexico axes, or, finally, completely outside the EU-Japan region.

If any attempts at multilateral relations between the EU and Latin America are made on the axis of these organisations, they are to a certain extent destined to fail, as there has been a lack of interest on the part of the Latin American organisations in particular on the substantive issues of cooperation with the EU for a long time, which is illustrated in the thesis, among other things, by the demonstration of how the negotiations between the various actors are proceeding. If the negotiations on the EU-Latin America axis are to result in a more substantial form of integration, the integration and unification of at least certain Latin American policies into a single organisation with an appropriate institutional structure and a specific mandate will probably have to be the first step – until then, the EU will probably continue to wait for an inter-regional partner.

Použitá literatura

ARCHER, Clive. *International organizations*. 3rd ed. London: Routledge, 2007. ISBN 978-0-415-24689-7.

AYUSO, Anna. Differentiated integration in MERCOSUR: Risks and opportunities for the association with the European Union. Notes internacionales CIDOB, 2022. ISSN 2013-4428. [online]. [cit. 2023-12-31]. Dostupné z: <https://doi.org/10.24241/notesint.2022/272/en>.

BAŇOUCH, Hynek a Martin FEDORKO. *Mezinárodní organizace*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2001. ISBN 80-210-2474-7.

BERNAL-MEZA, Raúl. *Modelos o esquemas de integración y cooperación en curso en América Latina (UNASUR, Alianza del Pacífico, ALBA, CELAC): una mirada panorámica*. Berlín: Ibero-Amerikanisches Institut, 2013. ISBN 978-3-935656-53-X.

BHAGWATI, Jagdish. *Regionalism versus Multilateralism: Evidence from the Dialogue between the European Union and Latin America*. The World Economy, 1992, 15(5), s. 535-556. ISSN 0378-5920. [online]. [cit. 2023-12-28]. Dostupné z: doi:10.1111/j.1467-9701.1992.tb00536.x.

CASTIBLANCO, Ayala. *Addressing Multilateralism in Interregional Forums: Evidence from the Dialogue between the European Union and Latin America*. Academic and Applied Research in Military and Public Management Science, 2022, 21(1), s. 61-77. ISSN 2786-0744. [online]. [cit. 2023-12-28]. Dostupné z: <https://doi:10.32565/aarms.2022.1.5>.

ETHIER, Wilfred J. *The International commercial system*. Princeton: International Finance Section, Department of Economics, Princeton University, 1998. ISBN 0-88165-117-6.

EU – Japan trade agreement enters into force, 2019. European Commission. [online]. [cit. 2023-12-27]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_785.

EU – MERCOSUR FTA: A political agreement at the expense of farmers?, 2023. In: Via Campesina. [online]. [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://viacampesina.org/en/eu-mercosur-fta-a-political-agreement-at-the-expense-of-farmers/>.

GAIER, Rodrigo Viga. *Mercosur summit overshadowed by fate of EU trade deal, Milei in the wings*, 2023. In: Reuters. [online]. [cit. 2023-12-28]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/americas/mercosur-summit-overshadowed-by-fate-eu-trade-deal-milei-wings-2023-12-07/>.

GARDINI, Gian Luca. *Proyectos de integración regional sudamericana: hacia una teoría de convergencia regional*. Relaciones internacionales (Madrid), 2010, č. 15, s. 11-31. ISSN 1699-3950. [online]. [cit. 2023-12-31]. Dostupné z: <https://revistas.uam.es/relacionesinternacionales/article/view/5047>

GARDINI, Gian Luca. *Rethinking EU-CELAC Proposals for a functional EU-LAC Agenda, with and Underpinning Political Design*. In: *The Redefinition of the EU Presence in Latin America and the Caribbean*. Berlín: Peter Lang, 2023, s. 199-213. [online]. [cit. 2023-12-28]. Dostupné

z: <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/86241/9783631909164.pdf?sequence=1#page=201>.

GHIOTTO, Luciana a Javier ECHIADE. *Study: Analsis of the agreement between the European Union and the Mercosur*. Berlin: PowerShit e.V, 2019. [online]. [cit. 2023-12-28]. Dostupné z: <https://www.annacavazzini.eu/wp-content/uploads/2020/01/Study-on-the-EU-Mercosur-agreement-09.01.2020-1.pdf>.

IKENBERRY, G. John. *Is American Multilateralism in Decline?*. *Perspectives on politics*, 2003, roč. 1, č. 3, s. 533-550. ISSN 1537-5927. [online]. [cit. 2023-12-31]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/S1537592703000380>.

KEOHANE, Robert O. *Multilateralism: An Agenda for Research*. *International journal (Toronto)*, 1990, roč. 45, č. 4, s. 731. ISSN 0020-7020. [online]. [cit. 2023-12-31]. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/40202705>.

LEHMANN, Kai Enno. *The Ratification of the EU-Mercosur Agreement from the European Perspective – Now or Never?: After twenty years, the EU-Mercosur agreement remains unratified*, 2023. In: *CEBRI-Revista*. [online]. [cit. 2023-12-26]. Dostupné z: <https://cebri.org/revista/br/artigo/85/the-ratification-of-the-eu-mercosur-agreement-from-the-european-perspective-now-or-never>.

LITSEGÅRD, Andréas a Frank MATTHEIS. *Broadening the concept of interregionalism: beyond state-centrism and Eurocentrism*. *Third world quarterly*, 2023, s. 1-18. ISSN 0143-6597. [online]. [cit. 2023-12-31]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/01436597.2023.2274829>.

MERCOSUR. *MERCOSUR in brief*, 2023. [online]. [cit. 2023-12-28]. Dostupné z: <https://www.mercosur.int/en/about-mercosur/mercosur-in-brief/>.

MERCOSUR. *Organigrama. Montevideo: MERCOSUR, c 1991-2023*. In: [mercosur.int](https://www.mercosur.int) [online]. [cit. 2023-12-26]. Dostupné z: <https://www.mercosur.int/quienes-somos/organigrama-mercosur/>.

NOLTE, Detlef a Clarissa Correa RIBEIRO NETO. *MERCOSUR and the EU: the false mirror*. *Lua Nova: Revista de Cultura e Política*, 2021, (112), s. 87-122. ISSN 1807-0175. [online]. [cit. 2023-12-28]. Dostupné z: [doi:10.1590/0102-087122/112](https://doi.org/10.1590/0102-087122/112).

NOLTE, Detlef. *The European Union and Latin America: Renewing the Partnership after Drifting Apart*. *German Institute for Global and Area Studies (GIGA) - Leibniz-Institut für Globale und Regionale Studien, Institut für Lateinamerika-Studien*, 2023, s. 1-11. ISSN 1862-3573. [online]. [cit. 2023-12-31]. Dostupné z: <https://doi.org/10.57671/gfla-23022>.

NOLTE, Detlef. *Hypocrisy and protectionism stall the EU-Mercosur agreement*, 2023. In: Latinoamérica21.com. Montevideo: Latinoamérica21.com. 12. prosince 2023. [online]. [cit. 2023-12-26]. Dostupné z: <https://latinoamerica21.com/en/hypocrisy-and-protectionism-stall-the-eu-mercosur-agreement/>.

QUILICONI, Cintia a Raúl SALGADO ESPINOZA. *Latin American Integration: Regionalism à la Carte in a Multipolar World?*. Colombia internacional, 2023, s. 15-41. ISSN 0121-5612. [online]. [cit. 2023-12-31]. Dostupné z: <https://revistas.uniandes.edu.co/index.php/colombia-int>

RIBEIRO HOFFMANN, Andrea. *EU-LAC relations after the 2023 EU-CELAC Summit: what now?*, 2023, č. 16, s. 129-135. ISSN 2623-4920. [online]. [cit. 2023-12-31]. Dostupné z: <https://doi.org/10.12681/ri.36267>.

RONDÓN, Lianne Guerra. *Multilateralism and Bi-regional Partnership Between the European Union and Latin America and the Caribbean*, 2021 In: EU-LAC FOUNDATION. [online]. [cit. 2023-12-24]. Dostupné z: https://eulacfoundation.org/sites/default/files/2021-09/EuLac_PolicyBrief-N%C2%BA2-EN.pdf.

SANAHUJA, José Antonio a Jorge Damián RODRÍGUEZ. *Twenty years of EU-MERCOSUR negotiations. Latin America-European Union relations in the twenty-first century*. Manchester University Press, 2022. ISBN 9781526136503. [online]. [cit. 2023-12-27]. Dostupné z: doi:10.7765/9781526136503.00012.

SEGOVIA, Daniela. *Latin America and the Caribbean: Between the OAS and CELAC*. European Review of Latin American and Caribbean Studies, 2013, (95), s. 97-107. ISSN 1879-4750. [online]. [cit. 2023-12-26]. Dostupné z: doi:10.18352/erlacs.9232.

SPALIARA, Marina - Eliza a Serafeim TSOUKAS. *Guido Glania & Jürgen Matthes (2005). Multilateralism or Regionalism? Trade Policy Options for the European Union*. Brussels: Centre for European Policy Studies. Journal of Contemporary European Research, 2007, roč. 3, č. 2, s. 175-176. ISSN 1815-347X. [online]. [cit. 2023-12-31]. Dostupné z: <https://doi.org/10.30950/jcer.v3i2.62>.

TOMÁŠEK, Michal, Vladimír TÝČ a Jiří MALENOVSKÝ. *Právo Evropské unie*. Praha: Leges. Student (Leges), 2013. ISBN 978-80-87576-53-3.

URIBE, Maria Ramirez a Caitlin HU. *After 20 years of negotiations, EU strikes trade deal with MERCOSUR*. Atlanta: Cable News Network. A Warner Bros. Discovery Company, 2019. In: CNN.com [online]. [cit. 2023-12-31]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2019/06/28/world/mercosur-eu-trade-agreement-intl/index.html>.

WIJK, Rob de, Jack THOMPSON a Esther CHAVANNES. *“What Is Multilateralism?” Adjusting the Multilateral System to Safeguard Dutch Interests*. Hague

Centre for Strategic Studies, 2020. [online]. [cit. 2023-12-26]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/resrep26672.5>.

Další zdroje

Deklarace ze summitu EU – CELAC, 2013, Santiago. [online]. [cit. 2023 – 12 – 26]. Dostupné z: https://intranet.eulacfoundation.org/en/system/files/eu-celac_santiago_declaration_2013.pdf.

Deklarace ze summitu EU – CELAC, 2015, Brusel. [online]. [cit. 2023 – 12 – 26]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/media/23753/eu-celac-brussels-declaration.pdf>.

Deklarace ze summitu EU – CELAC, 2023, Brusel. [online]. [cit. 2023 – 12 – 26]. Dostupné z: <https://eulacfoundation.org/sites/default/files/2023-07/st12000.en23.pdf>.

Declaración de Caracas. En el Bicentenario de la Lucha por la Independencia Hacia el Camino de Nuestros Libertadores. [online]. [cit. 2023 – 12 – 26]. Dostupné z: http://walk.sela.org/attach/258/default/Declaracion_de_Caracas.pdf.

EU – CELAC Action Plan, 2015. [online]. [cit. 2023 – 12 – 26]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/media/23757/eu-celac-action-plan.pdf>.

Montevideo Convention on the Rights and Duties of States on 26 December 1933. [online]. [cit. 2023–12 – 26]. Dostupné z: <https://www.ilsa.org/Jessup/Jessup15/Montevideo%20Convention.pdf>

New EU – MERCOSUR trade agreement. The Agreement in principle. Brusel, 1. 7. 2019. Dostupné z: <https://circabc.europa.eu/ui/group/09242a36-a438-40fd-a7af-fe32e36cbd0e/library/5896ba4d-b083-485d-a8d2-62b50264c3b3/details>.

Presidency of the Council of Europe: Full list of the presidencies of the Council of the EU. In: COUNCIL OF EUROPE. Consilium. [online]. [cit. 2023 – 12 – 26]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/media/56827/past-presidencies.pdf>

Procedimientos para el Funcionamiento Orgánico de la CELAC. [online]. [cit. 2023 – 12 – 26]. Dostupné z: <https://parlatino.org/pdf/comunidad-estados/procedimientos-funcionamiento.pdf>.

Teze bakalářské práce

Autor:	Adam Císařovský
Název práce:	Analytický pohled na bi-regionální integraci mezi Evropskou unií a vybranými integračními uskupeními Latinské Ameriky
Název práce v AJ:	An analytical perspective on bi-regional integration between the European Union and selected Latin American integration groups
Jazyk práce:	ČJ
Typ práce:	bakalářská práce
Studijní program:	Politologie a mezinárodní vztahy
Vedoucí práce:	PhDr. Malvína Krausz Hladká, Ph.D.

Námět práce a klíčová výzkumná otázka

V rámci bakalářské práce na téma „Analytický pohled na bi-regionální integraci mezi Evropskou unií a vybranými integračními uskupeními Latinské Ameriky“ hodlám zpracovat problematiku bi-regionálních vztahů mezi Evropskou unií a dvěma vybranými integračními uskupeními Latinské Ameriky, kterými jsou Společenství latinskoamerických a karibských států (CELAC) a Společný trh jihu (MERCOSUR).

Důvod pro výběr těchto dvou latinskoamerických integračních uskupení je veden snahou popsat konkrétní vztahy navazované na ose EU – CELAC a EU – MERCOSUR, a to na základě analýzy konkrétních výstupů spolupráce mezi těmito uskupeními. V rámci práce bude analyzována otázka toho, do jaké míry se inter-organizační spolupráce na těchto osách prolíná, či naopak neprolíná, a jaké to má dopady na schopnost latinskoamerického regionu navazovat konkrétní vztahy s Latinskou Amerikou jako regionem celkově.

Klíčovou výzkumnou otázkou ke zodpovězení je tedy deskriptivní a kritická analýza toho, jakou roli hrají integrační uskupení CELAC a MERCOSUR v rámci inter-regionálních vztahů s Evropskou unií a jakou formu tyto vztahy mají.

Metody zpracování

Konceptuálně je práce zasazena do kontextu vývoje relevantních vztahů na ose

Evropské unie a vybraných integračních organizací. Primární metody zpracování jsou tedy deskriptivní, kritická a kvalitativní analýza.

V první řadě se práce bude věnovat konceptuálnímu zasazení regionalismu a multilateralismu, společně s analýzou relevantních teoretických východisek mezinárodních organizací a mezinárodní ekonomické integrace.

Pro lepší možnost uchopení případných rozdílů v jednotlivých formách spolupráce budou jednotliví aktéři zkoumáni taktéž v rovině institucionálních struktur a relevantní míry institucionalizace jednotlivých organizací, přičemž bude zkoumáno, zda tato míra institucionalizace má dopad na formu a výsledky spolupráce.

V případě vztahů na ose EU – MERCOSUR bude deskriptivně analyzován historický kontext vyjednávání o dohodě o vytvoření zóny volného obchodu, tzv. FTA, přičemž lze již na základě nynějšího poznání konstatovat, že ke dni sepisu tato jednání trvají, a to již od konce devadesátých let minulého století. Relevantní literatura přitom konstatuje, že se jedná o jedna z nejdelších multilaterálních jednání tohoto typu na světě, přičemž na tomto místě lze konstatovat, že od roku 2019 tato jednání opět stagnují.

Deskriptivní analýza je použita taktéž v kontextu summitů na ose EU – CELAC, které jsou v relevantní podobě organizovány teprve po vzniku CELAC v roce 2010, byť navazují na předchozí organizace, které budou v práci kontextuálně popsány, s prvním uskutečněným summitem v roce 2013 v Santiagu. Primární metodou zpracování je přitom kritická deskriptivní analýza.

V rámci práce bude pracováno z řadou primárních zdrojů, kterými budou zakládající smlouvy jednotlivých organizací, případně výstupy spolupráce mezi jednotlivými organizacemi a odpovídající odbornou literaturou, kterou tvoří především odborné články na relevantní témata.

V rámci relevantní níže odkazované odborné literatury je diskutována otázka toho, jaké jsou důvody relativně neuspokojivých výsledků latinskoamerické integrace v obecné rovině, současně nicméně tato otázka není nikterak zásadně akcentována na ose inter-regionální integrace s Evropskou unií. Podstatně zpracovanější je ve srovnání citovaných organizací problematika EU – MERCOSUR, podstatně méně prostoru je pak věnováno dialogům na ose EU – CELAC, což je možné přisoudit *relativně* nízké míře institucionalizace a formálnosti těchto vztahů.

Předpokládaná literatura

ARCHER, Clive. *International organizations*. 3rd ed. London: Routledge, 2007. ISBN 978-0-415-24689-7.

BAŇOUC, Hynek a Martin FEDORKO. *Mezinárodní organizace*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2001. ISBN 80-210-2474-7.

ETHIER, Wilfred J. *The International commercial system*. Princeton: International Finance Section, Department of Economics, Princeton University, 1998. ISBN 0-88165-117-6.

IKENBERRY, G. John. *Is American Multilateralism in Decline?*. Perspectives on politics, 2003, roč. 1, č. 3, s. 533-550. ISSN 1537-5927. [online]. [cit. 2023-12-31]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/S1537592703000380>.

KEOHANE, Robert O. *Multilateralism: An Agenda for Research*. International journal (Toronto), 1990, roč. 45, č. 4, s. 731. ISSN 0020-7020. [online]. [cit. 2023-12-31]. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/40202705>.

NOLTE, Detlef a Clarissa Correa RIBEIRO NETO. *MERCOSUR and the EU: the false mirror*. Lua Nova: Revista de Cultura e Política, 2021, (112), s. 87-122. ISSN 1807-0175. [online]. [cit. 2023-12-28]. Dostupné z: doi:10.1590/0102-087122/112.

SEGOVIA, Daniela. *Latin America and the Caribbean: Between the OAS and CELAC*. European Review of Latin American and Caribbean Studies, 2013, (95), s. 97-107. ISSN 1879-4750. [online]. [cit. 2023-12-26]. Dostupné z: doi:10.18352/erlacs.9232.

SPALIARA, Marina - Eliza a Serafeim TSOUKAS. *Guido Glania & Jürgen Matthes (2005). Multilateralism or Regionalism? Trade Policy Options for the European Union*. Brussels: Centre for European Policy Studies. Journal of Contemporary European Research, 2007, roč. 3, č. 2, s. 175-176. ISSN 1815-347X. [online]. [cit. 2023-12-31]. Dostupné z: <https://doi.org/10.30950/jcer.v3i2.62>.

TOMÁŠEK, Michal, Vladimír TÝČ a Jiří MALENOVSKÝ. *Právo Evropské unie*. Praha: Leges. Student (Leges), 2013. ISBN 978-80-87576-53-3.